12-B(Con.)

Do not open this booklet until you are asked to do so.

CSSC-GS-II-DGT **GS - II**

No. B- 0608

TOTAL MARKS: 200

B

SERIES

TIME ALLOWED: TWO HOURS

READ THE FOLLOWING INSTRUCTIONS CAREFULLY(નીચેની સૂચનાઓ ધ્યાનપૂર્વક વાંચો)

1. Please write **Seat No., Category, Question Booklet Series and Subject** on answer sheet (OMR Sheet) without fail.

   (તમારો સીટ નંબર, કેટેગરી, પ્રશ્નપત્ર બુકલેટસીરીજ અને વિષય જવાબવહી પર કોઇપણ જાતની ભૂલ વગર લખો.)

2. Each question carries **2.6 marks.** Wrong answer and more than one answer in one question will carry **33% (1/3 Marks) negative marking.** Question from **66 to 75** do not carry any negative marking for wrong answer.

   (દરેક પ્રશ્નના ૨.૬ ગુણ છે. પ્રશ્ન ૧ થી ૬૫ માં ખોટા જવાબ અને એક કરતા વધુ જવાબ માટે 33% ગુણ (૧/3 ગુણ) નકારાત્મક ગુણ ધરાવે છે, પરંતુ પશ્ન ૬૬ થી ૭૫ માટે કોઇપણ પ્રકારનું નેગેટીવ માર્કીંગ કરવામાં આવશે નહીં.)

3. You have to mark (●) the right alternative **(a** or **b** or **c** or **d)** for each question in the answer sheet with**HB Pencil.**

   (તમારે જવાબવહીમાં દરેક પ્રશ્ન માટેનો યોગ્ય વિકલ્પ (અorબor કor ડ)પસંદ કરી **HB**પેન્સિલ વડે ચિહ્નીત(●)કરવું.

4. Rough work, if any; be done on the last blank page of Question Paper.

   (કોઇપણ જાતનું રફ કાર્ય પ્રશ્નપત્રનાઅંતિમકોરા પેજ પર જ કરવાનું રહેશે.)

5. **In case of confusion in Gujarati Question, rely on English Question. English text will be final.**

   (જો ગુજરાતી પ્રશ્નોમાં દ્વિધા હોય તો અંગ્રેજી પ્રશ્ન પરનો સંદર્ભ લઇ તેના પર આધાર રાખવો. અંગ્રેજી ભાષા અર્થઘટન માટે આખરી ગણાશે.)

1	Fact 1: A has four children. Fact 2: Two of the children have blue eyes and two of the children have brown eyes. Fact 3: Half of the children are girls. If the first three statements are facts, which of the following statements must also be a fact? I. At least one girl has blue eyes. II. Two of the children are boys. III. The boys have brown eyes. (a) II only (b) I and III only (c) II and III only (d) None of the statements is a known fact. હકીકત-૧ 'અ'ને ચાર બાળકો છે. હકીકત-૨ બે બાળકોની આંખ ભૂરી (બ્લુ) છે અને બે બાળકોની આંખ બદામી (બ્રાઉન) છે. હકીકત-૩ બાળકોની સંખ્યામાં અડધી છોકરીઓ છે. જો ઉપરનાં ત્રણે વિધાનો સાચાં હોય તો નીચેનાં કયાં વિધાનો પણ સાચાં હોવાં જોઈએ. (૧) એક છોકરીની આંખ ભૂરી છે. (૨) બે બાળકો છોકરાઓ છે. (૩) છોકરાઓની આંખ બદામી છે. (અ) ફક્ત (૨) (બ) ફક્ત (૧) અને (૩) (ક) ફક્ત (૨) અને (૩) (ડ) ઉપર દર્શાવેલ (૧) (૨) (૩) વિધાનોમાંથી કોઈ પણ પુરવાર થઈ શકે તેવી હકીકત નથી.
2	Next week, the show involves N and O. Which of the following is true about the other actors who may appear? (a) M, J, L, and K all may appear. (b) J, L, and K must appear. (c) Only K may appear. (d) Only L may appear. પછીના સપ્તાહે સિરિયલના હપ્તામાં 'એન' અને 'ઓ'ની હાજરી છે ત્યારે બીજા કલાકારો માટે નીચેના વિધાનમાંથી કયું વિધાન સાચું છે. (અ) 'એમ', 'જે', એલ' અને 'કે' સૌ કદાચ સાથે દેખાશે. (બ) 'જે', 'એલ' અને 'કે' ચોક્કસ દેખાવા જોઈએ. (ક) ફક્ત 'કે' કદાચ દેખાય. (ડ) ફક્ત 'એલ' કદાચ દેખાય.

3 Directions for Questions 2 and 3:
A weekly television show routinely stars six actors, J, K, L, M, N, and O. Since the show has been on the television for a long time, some of the actors are good friends and some are not. In an effort to keep peace, the director sees to it that friends work together and enemies do not. Also, as the actors have become more popular, some of them need time off to do other projects. To keep the schedule working, the director has a few things she must be aware of:
I. J will only work on episodes on which M is working.
II. N will not work with K under any circumstances.
III. M can only work every other week, in order to be free to film a movie.
IV. At least three of the actors must appear in every weekly episode.

2. In a show L, J an K will appear. Which of the following is true about the other actors who may appear?
(a) M, N, and O must all appear.
(b) M may appear and N must appear.
(c) M must appear and O may appear.
(d) O may appear and N may appear.

જ્યારે સિરિયલના હપ્તામાં 'એલ', 'જે' અને 'કે' દેખાશે ત્યારે બીજા જે કલાકારો પણ દેખાશે તે સંજોગોમાં નીચેના વિધાનોમાંથી કયું વિધાન સાચું હશે ?
(અ) 'એમ', 'એન' અને 'ઓ' સૌ સાથે દેખાવા જોઈએ.
(બ) 'એમ' કદાચ દેખાય અને 'એન' ચોક્કસ દેખાવા જોઈએ.
(ક) 'એમ' ચોક્કસ દેખાવા જોઈએ, 'ઓ' કદાચ દેખાય.
(ડ) 'ઓ' કદાચ દેખાય અને 'એન' પણ કદાચ દેખાય.

4 Directions for questions 4 to 7:
Four persons A,B,C and D are having mobile sets of four different companies – Motorola, Nokia, Samsung and LG (Not necessarily in that order), each having four different connections of four different service providers – BSNL, Airtel, Idea and Vodafone (Not necessarily in the same order)

I. B or D is having a mobile set of LG but not the connections from either Airtel or Idea.
II. C is having mobile set of Samsung but not the connection of Idea.
III. B is having connection by Vodafone but not the mobile set of LG or Motorola.
Now Answer the following questions based on the above information.

4. B has mobile set of
(a) LG (b) Motorola (c) Samsung (d) Nokia

પ્રશ્ન : ૪ થી ૭ અંગેની સૂચનાઓ :

'એ', 'બી', 'સી' ને 'ડી'' નામની ચાર વ્યક્તિઓ પાસે જુદી જુદી ચાર મોબાઈલ કંપનીઓના મોબાઈલ ફોન છે. મોટોરોલા, નોકિયા, સેમસંગ અને એલ.જી. છે (આ ક્રમાંક મુજબ છે તેમ ધારી લેવાનું નથી.) આ દરેક પાસે સેવા આપતી ૪ કંપનીઓ પણ અલગ છે જેમ કે, બીએસએનએલ, એરટેલ, આઈડિયા અને વોડાફોન (આ ક્રમાંક મુજબ છે તેમ ધારી લેવાનું નથી.)

(૧) 'બી' અથવા 'ડી' બે માંથી એક પાસે એલજીનો મોબાઈલ છે પણ તેઓ પાસે 'એરટેલ' કે 'આઈડીયા'નું જોડાણ નથી.

(૨) 'સી' પાસે 'સેમસંગ'નો મોબાઈલ ફોન છે પણ 'આઈડિયા'નું જોડાણ નથી.

(૩) 'બી' પાસે 'વોડાફોન'નું જોડાણ છે પણ 'એલજી' કે મોટોરોલાનું જોડાણ નથી.

હવે ઉપરની માહિતીના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

પ્રશ્ન : ૪ - 'બી' પાસે કઈ કંપનીનો મોબાઈલ ફોન છે ?

(અ) એલજી (બ) મોટોરોલા (ક) સેમસંગ (ડ) નોકિયા

5 Airtel has been subscribed by
(a) A (b) B (c) C (d) D

એરટેલ' કંપનીનું જોડાણ નીચેનામાંથી કોની પાસે છે ?

(અ) એ (બ) બી (ક) સી (ડ) ડી

6 Connection of Idea has been subscribed by
(a) A (b) B (c) C (d) D

'આઈડિયા'નું જોડાણ નીચેમાંથી કોની પાસે છે ?

(અ) એ (બ) બી (ક) સી (ડ) ડી

7 D has connection of
(a) Airtel (b) Vodafone (c) Idea (d) BSNL

'ડી' પાસે કઈ કંપનીનું જોડાણ છે ?

(અ) એરટેલ (બ) વોડાફોન (ક) આઈડિયા (ડ) બીએસએનએલ

8 ABCD is a rectangle with AE=EF=FB where E and F fall on segment AB. What is the ratio of the area of the triangle CEF and that of the rectangle?
(a) 1/6 (b) 1/9 (c) 1/8 (d) None of these

એબીસીડી ૪ બિંદુઓ ધરાવતો લંબચોરસ છે. તેમાં જ્યાં ઈ અને એફ બિંદુ એબી લાઈન પર સ્પર્શે છે ત્યાં એઈ ઈ એફ એફબી છે. સીઈએફ ત્રિકોણના વિસ્તાર અને લંબચોરસના વિસ્તાર વચ્ચે શું પ્રમાણ (Ratio) છે ?

(અ) ૧/૬ (બ) ૧/૯ (ક) ૧/૮ (ડ) આમાંથી એક પણ નહીં.

9	Directions for questions 9: Answer the following question based on the information given below: E is three times older than Y. Z is half the age of W. Y is older than Z. 9. Which of the following information will be sufficient to estimate E's age? (a) Z is 10 years old. (b) Both Y and W are older than Z by the same number of years. (c) Both (a) and (b) above. (d) None of the above. પ્રશ્ન : ૯ માટેની સૂચનાઓ : નીચે આપેલી માહિતીના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ આપો. 'ઈ' 'વાય' કરતાં ઉંમરમાં ત્રણ ગણા મોટા છે. 'ઝેડ'ની ઉંમર 'ડબલ્યુ'ની ઉંમર કરતાં અડધી છે. 'વાય' ઉંમરમાં 'ઝેડ' કરતાં મોટા છે. 'ઈ'ની ઉંમરનો અંદાજ મેળવવા માટે નીચેનામાંથી કઈ માહિતી પૂરતી ગણાશે ? (અ) 'ઝેડ'ની ઉંમર ૧૦ વર્ષની છે. (બ) 'વાય' અને 'ડબલ્યુ', 'ઝેડ' કરતાં સરખી ઉંમરે મોટા છે. (ક) ઉપરના (અ) અને (બ) બંને (ડ) ઉપરમાંથી એક પણ નહીં.
10	A man sold two books at Rs. 24 each. On one he got a profit of 20% and on the other, he lost 20%. On the whole, he (a) lost Rupee 1 (b) gained Rupee 1 (c) lost Rupees 2 (d) gained Rupees 2 એક માણસે બે પુસ્તકો રૂ.૨૪/- ની સરખી કિંમતે વેચ્યા. એક પુસ્તક પર તેને ૨૦ ટકાનો નફો થયો - જ્યારે બીજા પુસ્તક પર તેને ૨૦ ટકાની ખોટ ગઈ. આમ એકંદરે તેને (અ) ૧ રૂપિયાની ખોટ ગઈ. (બ) ૧ રૂપિયાનો નફો થયો. (ક) ૨ રૂપિયાની ખોટ ગઈ. (ડ) ૨ રૂપિયાનો નફો થયો.
11	Assertion (A): A human being can float on dead sea without effort. Reason (R): The specific gravity of dead sea is less than that of human body. વિધાન: મૃત સમુદ્રમાં માણસ કશા પ્રયત્ન વિના તરતો રહી શકે છે. કારણ : મૃત સમુદ્રની પાણીની ઘનતા એ માનવ શરીરની ઘનતા કરતાં ઓછી છે.

12	Directions for question 11 and 12: Choose the correct alternative from the following options as given below for the Assertion (A) and Reason (R) given in each of the questions. (a) Both A and R are correct sentences and R is the reason for A (b)Both A and R are correct sentences but R is not the reason for A. (c) A is correct but R is false (d) A is false but R is correct. 11. Assertion (A): Most of the Himalayan rivers are perennial. Reason (R): They are fed by melting snow. (૧૧) વિધાન : હિમાલયમાંથી નીકળતી મોટા ભાગની નદીઓ બારમાસી છે. કારણ : તેમાં બરફ પીગળીને પાણી સ્વરૂપે વહે છે.
13	A, B, C, and D are standing in an alphabetical line. A has a monkey on his shoulder which can jump from person in the line to the next person or back (but he can't jump 2 people in a row in a single jump). If the monkey made 3 jumps, where can he not be? (a) B or D (b) D or C (c) A or B (d) C or A 'એ' - 'બી' - 'સી' અને 'ડી' આ ક્રમાનુસાર લાઈનમાં ઊભા છે. 'એ' ના ખભા પર એક વાંદર છે જે લાઈનમાં ઊભેલા નજીકના માણસ પર કૂદી શકે અને પાછો પણ કૂદી શકે છે. (પરંતુ તે લાઈનમાં ઊભેલી ૨ વ્યક્તિઓને એક છલાંગમાં કૂદી શકતો નથી) જો વાંદરાએ કુલ ત્રણ છલાંગ લગાવી છે તો તે છેલ્લે કોના પર બેઠેલો નહીં હોય ? (અ) 'બી' અથવા 'ડી' (બ) 'ડી' અથવા 'સી' (ક) 'એ' અથવા 'બી' (ડ) 'સી' અથવા 'એ'
14	There are different shapes. The triangle is larger than the rectangle. The rectangle is larger than the circle. The circle is smaller than pentagon. The octagon is larger than the triangle. Which of these cannot be the largest shape? (a) Rectangle (b) Octagon (c) Circle (d) Pentagon આપણે ત્યાં જુદા જુદા આકારો છે. (અ) જો ક્ષેત્રફળમાં ત્રિકોણ ચતુષ્કોણથી મોટો છે. (બ) ચતુષ્કોણ વર્તુળથી મોટો છે. (ક) વર્તુળ પંચકોણથી નાનું છે. (ડ) અષ્ટકોણ ત્રિકોણથી મોટો છે. તો નીચેનામાંથી કયો આકાર સૌથી મોટો ન હોઈ શકે ? (અ) ચતુષ્કોણ (બ) અષ્ટકોણ (ક) વર્તુળ (ડ) પંચકોણ

15	M, J, T and R are creating a musical party. They need a singer, a sitar player, a tabala player and a vina player. If T can play sitar and sing; M can sing and play tabla; R can play tabla and play vina; and J can play the vina, which of these arrangements make sense? (a) M - Tabla, T - sitar, R - sing, J - vina (b) M - tabla, T - sing, R - sitar, J - vina (c) M - sing, T - sitar, R - tabla, J - vina (d) M - sing, T - sitar, R - vina, J – tabla એમ-જે-ટી અને આર દ્વારા એક મ્યુઝિકલ પાર્ટીનું આયોજન કરવામાં આવ્યું છે. તેમને આ માટે એક ગાયક, એક સિતારવાદક, એક તબલચી અને એક વિણાવાદકની જરૂર છે. જો 'ટી' સિતારવાદન કરી શકતો હોય અને ગાઈ શકતો હોય, 'એમ' તબલાવાદન કરી શકતો હોય અને ગાઈ શકતો હોય, 'આર' તબલાવાદન કરી શકતો હોય તેમજ વિણાવાદન કરી શકતો હોય અને 'જે' વિણાવાદન કરી શકતો હોય તો નીચે દર્શાવેલામાંથી કઈ વ્યવસ્થા બુદ્ધિગમ્ય જણાય છે. (અ) 'એમ' - તબલા, 'ટી' - સિતાર 'આર' - ગાયન અને 'જે' - વિણા. (બ) 'એમ' - તબલા 'ટી' - ગાયન, 'આર' - સિતાર અને જે - 'વિણા' (ક) 'એમ' - ગાયન, 'ટી'-સિતાર, 'આર' - તબલા અને 'જે' - વિણા (ડ) 'એમ' - ગાયન, 'ટી' - સિતાર, 'આર' વિણા - 'જે' - તબલા
16	Om is taller than Mahesh. Mahesh is shorter than Jayesh. Jayesh is shorter than Dinesh. What does this mean? (a) Om is taller than Jayesh. (b) Om is shorter than Jayesh. (c) Mahesh is shorter than Dinesh. (d) Dinesh is taller than Om. ઓમ મહેશ કરતાં ઊંચો છે. મહેશ જયેશ કરતાં નીચો છે. જયેશ દિનેશ કરતાં નીચો છે. આનો સાચો અર્થ શું થઈ શકે ? (અ) ઓમ જયેશ કરતાં ઊંચો છે. (બ) ઓમ જયેશ કરતાં નીચો છે. (ક) મહેશ દિનેશ કરતાં નીચો છે. (ડ) દિનેશ ઓમ કરતાં ઊંચો છે.
17	Directions for questions 17 to 20. A university library budget committee must reduce exactly five of eight areas of expenditure—G, L, M, N, P, R, S, and W — in accordance with the following conditions: I. If both G and S are reduced, W is also reduced. II. If N is reduced, neither R nor S is reduced. III. If P is reduced, L is not reduced. IV. Of the three areas L, M, and R, exactly two are reduced. 17. Which one of the following could be a complete and accurate list of the areas of expenditure reduced by the committee? (A) G, L, M, N, W (B) G, L, M, P, W (C) G, M, N, R, W

	(D) G, M, P, R, S પ્રશ્ન : ૧૭ થી ૨૦ અંગેની સૂચનાઓ : એક યુનિવર્સિટીની લાયબ્રેરીની બજેટ કમિટીએ ખર્ચના ૮ સદરો (Expenditure heads)માંથી નીચેની શરતોને આધિન પાંચ સદરોમાં ખર્ચ ઘટાડવાનો છે. જી,એલ,એમ,એન,પી,આર,એસ અને ડબલ્યુ જે અંગે નીચેની શરતો ધ્યાનમાં રાખવાની છે. (I) જો 'જી' અને 'એસ' બંનેને ઘટાડવામાં આવે તો 'ડબલ્યુ' પણ ઘટી જાય છે. (II) જો 'એન' ઘટાડવામાં ઓ તો 'આર' અને 'એસ' ઘટતા નથી. (III) જો 'પી' ઘટાડવામાં આવે છે તો 'એલ' ઘટતો નથી. (IV) 'એલ', 'એમ' અને 'આર'માં એ ત્રણમાંથી વાસ્તવમાં બે જ ઘટાડવામાં આવ્યા છે. પ્રશ્ન : ૧૭ કમિટી દ્વારા ખર્ચ ઘટાડવા માટે નીચેનામાંથી જે એક સંપૂર્ણપણે અને ચોક્કસ પાંચ સદરો (હેડઝ) દર્શાવેલ છે. (અ) જી, એલ, એમ, એન, ડબલ્યુ (બ) જી, એલ, એમ, પી, ડબલ્યુ (ક) જી, એમ, એન, આર, ડબલ્યુ (ડ) જી, એમ, પી, આર, એસ
18	If both M and R are reduced, which one of the following is a pair of areas neither of which could be reduced? (A) G, L (B) G, N (C) L, N (D) L, P જો 'એમ' અને 'આર' બંને ઘટાડવામાં આવ્યા હોય તો નીચેના વિકલ્પમાંથી કયો એક વિકલ્પ છે જે ઘટાડી ન શકાય ? (અ) જી, એલ (બ) જી, એન (ક) એલ, એન (ડ) એલ, પી
19	If W is reduced, which one of the following could be a complete and accurate list of the four other areas of expenditure to be reduced? (A) G, M, P, S (B) L, M, N, R (C) L, M, P, S (D) M, P, R, S જો 'ડબલ્યુ' ઘટાડવામાં આવ્યો હોય તો નીચેનામાંથી કયા ચાર સદરોમાં ઘટાડો થયો હશે તેની સંપૂર્ણ અને ચોક્કસ વિકલ્પ પસંદ કરો. (અ) જી, એમ, પી, એસ (બ) એલ, એમ, એન, આર (ક) એલ, એમ, પી, એસ (ડ) એમ, પી, આર, એસ
20	If P is reduced, which one of the following is a pair of areas of expenditure both of which must be reduced? (A) G, M (B) M, R (C) N, R (D) R, S જો પી ઘટાડવામાં આવ્યો હોય તો નીચેના વિકલ્પોમાંથી કયા બે અવશ્ય ઘટાડ્યા હશે ? (અ) જી, એમ (બ) એમ, આર (ક) એન, આર (ડ) આર, એસ

21	Passage for question 21 to 25: Read the following passage carefully and answer the question below it. It is said with truth that the function of a university is to prepare the young to take their place in the human society. It must provide its members with knowledge and skill necessary to make them efficient citizens. But is the whole duty of man exhausted by acquisition of knowledge and professional training? Is a university only an institution for higher learning, a factory which churns out clerks and technicians able to run the machinery of the state? Mere knowledge which gratifies curiosity is different from culture which refines personality. Culture is not remembering a mass of seriouis details about the dates of birth of the great heroes of the world or the interesting names of the fastest ships which cross the Atlantic or entertaining odds and ends gathered from the latest who's who. A well known institute of this country has for its motto sa vidya ya vimuktaye; that is, knowledge which is designed for salvation, for the development of the soul, is the best. Such an idea is not merely and Indian idiosyncracy. Plato said long ago that the culture of soul is 'the first and fairest thing that the best of men can ever have.' According to Goethe, the object of education is to form tastes and not simply to communicate knowledge. A man's culture is not to be judged by the amount of tabulated information which he has at his command, but by the quality of mind which he brings to bear on the facts of life. Education is not cramming the mind with a host of technidal details, putting sight, as it were, into blind eyes. The eye of the soul is never blind, only its gaze may be turned to the false and the fleeting. Too often, the vision may be dragged downwards by the 'leaden weights' of pride and prejudice, of passion and desire. The function of the teacher is not to add to the 'leaden weights' but remove them and liberate the soul from the encumbrance so that it may follow its native impulse to soar upwards. The student at a university does not merely learn something, but becomes something by being exposed, in the most elastic period of this life, to transforming influences, such as the constant clash of mind with mind, the interchange of ideas, the testing of opinions, and the growth of knowledge of human nature. 21. The function of a university is (a) to enable the young to gather facts about the world (b) to learn to do his job (c) to enable them to earn their livelihood (d) to prepare the young to take their place in society પ્રશ્ન : ૨૧ થી ૨૫ ના પ્રશ્ન માટેનો ફકરો ખૂબ કાળજીથી વાંચો અને નીચે પૂછાયેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. એ સાચું જ કહેવામાં આવ્યું છે કે, વિશ્વવિદ્યાલર્યોનું (યુનિવર્સિટી) કાર્ય યુવાનોને માનવ સમાજમાં પોતાનું યોગ્ય સ્થાન મેળવવા માટે તૈયાર કરવાનું છે. આથી તેણે તેના વિદ્યાર્થીઓને કાર્યકુશળ નાગરિક થવા માટે જરૂરી એવા જ્ઞાન અને કૌશલ્ય પૂરાં પાડવાં જોઈએ. પરંતુ જ્ઞાન અને વ્યવસાયિક તાલીમ મેળવતાં થાકી ગયેલા માનવીની શું આ એક માત્ર ફરજ છે ? શું વિશ્વ વિદ્યાલય (યુનિવર્સિટી) એ માત્ર ઉચ્ચ

	શિક્ષણની સંસ્થા છે, એક એવું કારખાનું કે જે સરકારી તંત્રના સંચાલન માટે કારકુનો અને ટેક્નિશિયનો પેદા કરે છે ? ફક્ત જિજ્ઞાસા સંતોષે તેવું જ્ઞાન અને વ્યક્તિત્વને નિખારે તેવી સંસ્કૃતિ એ બંને ભિન્ન બાબતો છે. સંસ્કૃતિએ ખ્યાતનામ મહાનુભાવોનાં નામો અને તેના વિશેની રસિક ઘટનાઓ કે કયા ઝડપી જહાજે ઍટલાન્ટિક સમુદ્ર પાર કર્યો કે મહાનાયકોની જન્મ તારીખોની ગંભીર માહિતીનો ખજાનો નથી. આપણા દેશની એક જાણીતી સંસ્થાનો મુદ્રાલેખ છે કે 'સા વિદ્યા યા વિમુક્તયે; અર્થાત્ જ્ઞાન, જેની રચના મુક્તિ માટે થઈ છે, જે આત્માને ઉન્નત કરે છે તે સર્વશ્રેષ્ઠ છે. આવો આદર્શ એ માત્ર ભારતમાં ઉદ્દ્ભવેલ અગડમ્ બગડમ્ નથી. વર્ષો પહેલાં પ્લેટોએ (ગ્રીક ફિલ્સુફ) કહ્યું હતું કે સંસ્કૃતિનો આત્મા એ જ પ્રથમ અને સૌથી સુંદર વસ્તુ છે જે મનુષ્ય ધારણ કરી શકે છે. ગોથેના જણાવ્યા મુજબ શિક્ષણનો હેતુ યોગ્ય વૃત્તિઓ વિકસાવવાનો છે, નહીં કે ફક્ત જ્ઞાનની રજૂઆત કરવાનો. માણસની સંસ્કૃતિ તેની પાસે કેટલા વિશાળ માહિતીના ભંડારો છે તેના આધારે નહીં પણ જીવનનાં તથ્યો સમજવા માટે તેની માનસિક સજ્જતા છે તેના આધારે જ થઈ શકે. શિક્ષણ એ મગજને અનેકવિધ તાંત્રિક માહિતીથી ભરી દેવાની પ્રક્રિયા નથી કે આંધળી આંખોને દૃષ્ટિ આપવાની ક્રિયા પણ નથી. આત્માની આંખોને કદી અંધાપો નથી હોતો, ફક્ત તેની દૃષ્ટિ અસત્ય અને અસ્થાયી બાબત પર સ્થિર થઈ હોય. તેની ભવિષ્ય જોવાની દૃષ્ટિ અહંકાર, પૂર્વગ્રહ, આવેશ અને ઈચ્છાઓના ભારે દબાણના કારણે ધૂંધળી બની હોય. શિક્ષકનું કર્તવ્ય આ ભારે દબાણમાં વધારો કરવાનું નથી પરંતુ તે ઘટાડીને આત્માને મુક્તિનો અહેસાસ થાય અને આત્મા તેની પ્રકૃતિ મુજબ ઉન્નતિના માર્ગે ઉર્ધ્વીકરણ પામે. એક યુનિવર્સિટીનો વિદ્યાર્થી કાંઈક શીખે તે પર્યાપ્ત નથી પરંતુ તેના ઘડતરના સૌથી લચીલા સમયમાં વિશાળતાનું દર્શન કરી કાંઈક બને, મનના વિચારોના સતત સંઘર્ષમાંથી, વિચારોની આપ-લેમાંથી અભિપ્રાયોની ચકાસણીમાંથી અને માનવ પ્રકૃતિના જ્ઞાનના વિકાસમાંથી નૂતન આકાર પામે. <u>પ્રશ્ન : ૨૧</u> વિશ્વ વિદ્યાલયનું કાર્ય એ છે કે, (અ) યુવાનોને વિશ્વ અંગેની માહિતી એકત્ર કરવા તૈયાર કરવા. (બ) પોતાનું કાર્ય કરતાં શીખવવું. (ક) પોતાની રોજી-રોટી મેળવતાં શીખવવું. (ડ) યુવાનોને સમાજમાં યોગ્ય સ્થાન મેળવવા તૈયાર કરવા.
22	What is meant by 'leaden weights' ? (a) Weights made of lead (b) Encumbrances that go with life (c) Social and family responsibility (d) Hindering factors, of pride and prejudice, passion and desire, in the liberation of soul. 'ભારે દબાણ'નો અર્થ શું છે ? (અ) વજનદાર વસ્તુઓ (બ) જીવન સાથે જોડાયેલ બોજાઓ (ક) સામાજિક અને કૌટુંબિક જવાબદારીઓ (ડ) આત્માની મુક્તિમાં અવરોધક પરિબળો જેવાં કે, અહંકાર, પૂર્વગ્રહ, આવેશ કે ઈચ્છાઓ.

23	Mere knowledge and culture may be distinguished from each other in that (a) the former widens the mental horizon, the latter enlarges the heart (b) the former gratifies curiosity, the latter refines personality (c) the former enables one to become an efficient citizen (d) the former is concerned with facts, the latter with fiction. ફક્ત જ્ઞાન અને સંસ્કૃતિને એકમેકથી અલગ કરવા માટે : (અ) પ્રથમ માનસિક ક્ષિતિજો વિકસાવે છે - જ્યારે બીજું હૃદયને વિશાળ બનાવે છે. (બ) પ્રથમ જિજ્ઞાસાને સંતોષે છે - જ્યારે બીજું વ્યક્તિત્વને નિખારે છે. (ક) પ્રથમ વ્યક્તિને કાર્યકુશળ નાગરિક બનાવે છે. (ડ) પ્રથમ હકીકતો સાથે સંબંધિત છે, જ્યારે બીજુ કલ્પના સાથે સંબંધિત છે.
24	What is the true function of education according to the ancient Indian philosophers ? (a) Education is the development of mind (b) Education is the cultivation of culture (c) Education bring about salvation and development of the soul (d) Education eqips man's mind with facts about the world around him પ્રાચીન ભારતના દાર્શનિકો (ફિલોસોફરો)ના મત મુજબ શિક્ષણનું સાચું કાર્ય શું છે ? (અ) શિક્ષણ અને મનના વિકાસની પ્રક્રિયા છે. (બ) શિક્ષણ એ સંસ્કૃતિનું ઘડતર કરવા માટે છે. (ક) શિક્ષણ મુક્તિ પ્રદાન કરે છે અને આત્માની ઉન્નતિ કરે છે. (ડ) શિક્ષણ માનવીના મગજને આસપાસની વસ્તુઓની સાચી સ્થિતિથી વાકેફ કરે છે.
25	What is the object of eduation according to Goethe ? (a) It teaches social manners (b) It teaches courtesy (c) It forms tastes (d) It communicates knowledge ગોથેના મત મુજબ શિક્ષણનો હેતુ શું છે ? (અ) એ સામાજિક શિષ્ટાચાર શીખવે છે. (બ) એ વિનમ્રતા શીખવે છે. (ક) એ યોગ્ય વૃત્તિઓ વિકસાવે છે. (ડ) એ જ્ઞાનયુક્ત માહિતી આપે છે.
26	Direction for the questions 26 to 29: Read the following passage carefully and answer the questions that follow: The impact of technical advancement in armaments on man, needs to be analyzed with a rational mind, and heart free from prejudices of any kind towards modernization. The most noticeable impact of this development certainly has been the loss of immunity from violence for successive

generations ever since the invention of gun paowder. In modern times, the presence of technically advanced, not only at the fronts but also among the civilian population, has vastly underminded the value of human life, and endangered the very entity of those virtues of self restraint and discretion on which a peaceful and amiable society rests. However an unbiased view of the present scenario would refrain one from attributiong the rising trends of violence to the availablility of technically superior weapons, for one must not overlook the fact that "necessity is the mother of invention". Every stage in the development of armaments has been marked by its distinct impact on society. When man fought with his bare hands, the society was compact. The discovery of metal and the use of spears, knives and arrows indicate the stage of the formation of small kingdoms. Fire continued to be an effective weapon of destruction when man introduced the cavalry into the army and improved the strategies of making war, some small kingdomes gave way to form empires, but with no revolutionary advances in armaments forthcoming, the political structure of society remained more or less stagnant for the many coming centuries. The next significant development was the use of gunpowder, which could be used to perform acts which were then of several guns and canons. This sudden advances in weaponary not only facilitated the control of a large mass of people by relatively few armed men that helped to form srong empires but the availability of the new technology to a select few nations enabled the formation of colonies in the continents which did not have access to the modernized technologies of warfare. Modern technological advances in armaments aided the formation of nation states in Europe. The extensive use of fire-powder lent a lethal edge to the naval power which proved to be the greatest asset to any nation in the 91th century. Small states of Europe with strong navies, modern arms and disciplined men gained control of lands in foreign continents far greater in areas than the parent countries.

26. Necessity is the mother of invention means
(a) Nothing happens without creating congenial environment.
(b) Where there is mother, there is invention.
(c) When necessity arises, invention is done.
(d) Most of the inverntions are prelplanned.

<u>પ્રશ્ન ક્રમાંક ૨૬ થી ૨૯ની સૂચનાઓ.</u>

નીચેનો ફકરો ખૂબ કાળજીથી વાંચો અને નીચે લખેલા પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો.

''ટેકનોલોજી દ્વારા શસ્ત્રોના નિર્માણમાં થયેલી પ્રગતિની માનવજાત પર થતી અસરોનું વિશ્લેષણ બૌદ્ધિક અભિગમથી અને આધુનિકતા અંગે કોઈપણ પ્રકારના પૂર્વગ્રહથી મુક્ત હૃદય દ્વારા કરવું જરૂરી છે. બંદૂકમાં વપરાતા સ્ફોટક પાવડરની શોધથી શરૂ કરીને અનેક પેઢીઓને આપણે હિંસાની અસરથી સુરક્ષિત રાખી શક્યા નથી તે હકીકત તેની સૌથી સ્પષ્ટ દેખાતી અસર છે.

આધુનિક સમયમાં, ટેકનિકલી વિકસેલા શસ્ત્રોથી ફક્ત સરહદ જ નહી પરંતુ સામાન્ય નાગરિકો પરના ખતરાએ માનવજીવનનું મૂલ્ય નહિવત્ કરી નાખ્યું છે અને સંયમ અને વિવેકના પાયા પર રચાયેલા શાંત અને સુમેળભર્યા સમાજના અસ્તિત્વને જોખમમાં મૂક્યું છે. આમ છતાં આજની સ્થિતિનો

તટસ્થ દૃષ્ટિથી અભ્યાસ કરતાં આજે વધી રહેલી હિંસાનો સમગ્ર દોષ અત્યાધુનિક ટેકનિકથી બનાવેલાં શસ્ત્રોની ઉપલબ્ધતાને જ આપી શકાય નહીં કારણ કે 'જરૂરિયાત એ આવિષ્કારની જનની છે' તે હકીકત નજર અંદાજ ન થઈ શકે. શસ્ત્રો વિકાસનો દરેક તબક્કો સમાજ ઉપર એક ચોક્કસ અસર કરે છે. જ્યારે માણસ પોતાના હાથથી જ લડતો હતો ત્યારે સમાજ ખૂબ સીમિત હતો. ત્યારબાદ ધાતુઓની શોધ અને ભાલાઓ, છરીઓ, અને તીરોનો ઉપયોગ નાના રજવાડાઓની સ્થાપનાનો સમય દર્શાવે છે. અગ્નિ વિનાશનું એક અસરકારક શસ્ત્ર બની રહ્યું. જ્યારે માણસે લશ્કરમાં અશ્વદળનો સમાવેશ કર્યો અને યુદ્ધ કરવાની રણનીતિ વિકસાવી ત્યારે કેટલાંક નાનાં રજવાડાંઓની જગ્યાએ મોટા સામ્રાજ્યો સ્થપાયાં, પરંતુ ત્યારબાદ શસ્ત્રોની બાબતે કોઈ નોંધપાત્ર વિકાસ ન થતાં, અનેક સૈકાઓ સુધી સમાજનું રાજકીય માળખું લગભગ સ્થિર રહ્યું. ત્યારબાદ સૌથી મહત્ત્વનો વિકાસ બંદૂકમાં ઉપયોગમાં લેવાતા સ્ફોટક પાવડરનો હતો. આનાથી અનેક બંદૂકો અને તોપો દ્વારા વિશાળ પાયે આક્રમણ કરવું શક્ય બન્યું. આમ શસ્ત્રોના અચાનક વિકાસના કારણે થોડા સશસ્ત્ર માણસો દ્વારા અનેક લોકોના સમૂહ પર અંકુશ રાખવાનુંતો શક્ય બન્યું પણ સાથે સાથે થોડા રાષ્ટ્રો પાસે આવાં આધુનિક શસ્ત્રો હોવાથી અન્ય ખંડનાં રાષ્ટ્રો જેમની પાસે આવો વિકસિત શસ્ત્ર સરંજામ ન હતો તેમને ગુલામ બનાવવાનું શક્ય બન્યું. આધુનિક શસ્ત્ર સરંજામને કારણે યુરોપમાં રાષ્ટ્રીયતાના ધોરણે રાજ્યોની સ્થાપના શક્ય બની. તોપખાનાની વિશાળ તાકાતે નૌકાદળને કારમો ઘા કરવાની શક્તિ આપી, જે તાકાત ૧૯મી સદીમાં કોઈપણ રાષ્ટ્ર માટે સૌથી મહત્ત્વની બની ગઈ. મજબૂત નૌકાદળ, આધુનિક શસ્ત્રો અને શિસ્તબદ્ધ સૈનિકો સાથે યુરોપના નાના રાષ્ટ્રોએ અન્ય ખંડોમાં પોતાની માતૃભૂમિ કરતાં મોટા ભૂખંડો પર આધિપત્ય જમાવ્યું.

<u>પ્રશ્ન : ૨૬</u>

'જરૂરિયાત એ આવિષ્કારની જનની છે' તેનો અર્થ છે :

(અ) અનુકૂળ વાતાવરણ પેદા કર્યા વિના કશું બનતું નથી.

(બ) જ્યાં જનની છે ત્યાં આવિષ્કાર છે.

(ક) જ્યારે જરૂરિયાત ઊભી થાય છે ત્યારે આવિષ્કાર થાય છે.

(ડ) મોટા ભાગના આવિષ્કારો પૂર્વ આયોજિત હોય છે.

27 The style of the passage is
(a) retrospective
(b) informative
(c) analytical
(d) provocative

આ ફકરાની શૈલી કેવી છે ?

(અ) ભૂતકાળના વર્ણનથી ભરેલી

(બ) જાણકારીથી ભરેલી

(ક) વિશ્લેષણાત્મક

(ડ) વિચારઉત્તેજક

28	The invention of modern weapons have resulted into (a) successive wars for the last two centuries (b) Loss of immunity from war in the society (c) Loss of life and property every now and then (d) Arms race among the nations આધુનિક શસ્ત્રોની શોધ (આવિષ્કાર)નું પરિણામ એ આવ્યું છે કે; (અ) છેલ્લી બે સદીઓમાં એક પછી એક યુદ્ધ (બ) સમાજની યુદ્ધ સામેની પ્રતિકારક શક્તિનો નાશ (ક) વારંવાર જાનમાલનો નાશ (ડ) દેશો વચ્ચે શસ્ત્ર દોડ
29	Small kingdoms turned into big empires, after (a) the introduction of nuclear arms into the army (b) the end of the use of knives, arrows and swords (c) the end of 19th century (d) Introduction of cavalry into the army નાના રાજ્યોમાંથી મોટા રાજ્યોનું સર્જન ક્યારે થયું ? (અ) લશ્કરમાં અણુશસ્ત્રોના સમાવેશ બાદ (બ) છરીઓ, બાણો અને તલવારોના ઉપયોગના અંત બાદ (ક) ૧૯મી સદીના અંત બાદ (ડ) લશ્કરમાં અશ્વદળ દાખલ કર્યા બાદ
30	Directions for the questions 30 to 33: Read each of the following passage and answer the items that follow. Your answers to these items should be based on the passages only. Passage The difference between a liquid and a gas is obvious under the conditions of temperature and pressure commonly found at the surface of the Earth. A liquid can be kept in an open container and fills it to the level of a free surface. A gas forms no free surface but tends to diffuse throughout the space available; it must therefore be kept in a closed container or held by a gravitation field, as in the case of a planet's atmosphere. The distinction was a prominent feature of early theories describing the phases of matter. In the nineteenth century, for example, one theory maintained that a liquid could be "dissolved" in a vapor without losing its identity. and another theory held that the two phases are made up of different kinds of molecules: liquidons and gasons. The theories now prevailing take a quite different approach by emphasizing what liquids and gases have in common. They are both forms of matter that have no permanent structure, and they both flow readily. They are fluids.

The fundamental similarity of liquids and gases becomes clearly apparent when the temperature and pressure are raised somewhat. Suppose a closed container partially filled with a liquid is heated. The liquid expands, or in other words becomes less dense; some of it evaporates. In contrast, the vapor above the liquid surface becomes denser as the evaporated molecules are added to it. The combination of temperature and pressure at which the densities become equal is called the critical point. Above the critical point the liquid and the gas can no longer be distinguished; there is a single, undifferentiated fluid phase of uniform density.

30. Which of the following would be the most appropriate title for the passage?

(A) Fluids under different conditions
(B) Temperature of the Earth
(C) The Beginnings of Modern aeronautics
(D) Solid phase of matter

<u>પ્રશ્ન : ૩૦ થી ૩૩</u>

નીચેનો ફકરો ધ્યાનથી વાંચો અને નીચે દર્શાવેલી બાબતોના ઉત્તર આપો. તમારા આ બાબતોના ઉત્તરો આ ફકરા પર જ આધારિત હોવા જોઈએ.

<u>ફકરો :</u>

પ્રવાહી અને વાયુ વચ્ચેનો તફાવત પૃથ્વીની સપાટી ઉપરના સામાન્ય રીતે જોવા મળતાં ઉષ્ણતામાન અને દબાણની સ્થિતિ પરથી સ્પષ્ટ રીતે જણાય છે. પ્રવાહીને ખુલ્લા વાસણમાં રાખી શકાય છે તે સપાટી ઉપરની ખુલ્લી જગ્યામાં ભરાઈ જાય છે. વાયુ એ કોઈ ખુલ્લી જગ્યામાં રાખી શકાતો નથી, પરંતુ જે અવકાશ છે તેમાં તે ફેલાઈ જાય છે, આથી તેને બંધ વાસણમાં રાખવો જરૂરી છે અથવા જેવી રીતે પૃથ્વી પરના વાયુઓ (વાતાવરણ) છે તેમ ગુરૂત્વાકર્ષણથી તેમને રોકી શકાય છે. આ તફાવતનું વર્ણન પદાર્થનાં વિવિધ સ્વરૂપો અંગેની અગાઉની થિયરીઓમાં મહત્ત્વનું પાસું હતું. ઉદાહરણ તરીકે, ઓગણીસમી સદીમાં એક થિયરીમાં માન્યતા હતી કે પ્રવાહીને ઓગાળી વરાળના સ્વરૂપમાં રાખવાથી તેની ઓળખ અદૃશ્ય થઈ જતી નથી અને બીજી થિયરી પ્રમાણે એ નિષ્કર્ષ હતો કે આ બંને તબક્કાઓમાં (પ્રવાહી અને વાયુ) અલગ અલગ પ્રકારના ઘટકો (મોલેક્યુલ્સ) હોય છે, જેમ કે પ્રવાહી ઘટકો, વાયુ ઘટકો. અત્યારે પ્રવર્તમાન થિયરી આ બાબતે તદ્દન અલગ અભિગમ અપનાવે છે જે મુજબ આ બંને સ્વરૂપોમાં સામ્ય છે. આ બંને પદાર્થનાં સ્વરૂપો જ છે જેનું કોઈ કાયમી સ્વરૂપ નથી અને બંનેનું સરળતાથી વહન થઈ શકે છે. બંને પ્રવાહીત છે.

જ્યારે તાપમાન અને દબાણમાં થોડો વધારો કરવામાં આવ્યો ત્યારે પ્રવાહી અને વાયુની મૂળભૂત સમાનતા સ્પષ્ટ રીતે જોઈ શકાય. ધારો કે પ્રવાહીથી આંશિક રીતે ભરેલા વાસણને ગરમ કરવામાં આવે છે ત્યારે પ્રવાહી વિસ્તરે છે અથવા બીજા શબ્દોમાં તે ઓછું ઘટ્ટ બને છે. તેમાંથી થોડાનું બાષ્પીભવન થાય છે. આથી વિરૂદ્ધ ક્રિયામાં જ્યારે વરાળ સાથે પ્રવાહીના બીજા ઘટકો ભળે છે ત્યારે તે પ્રવાહીની સપાટી ઘટ્ટ બને છે. સંયુક્ત રીતે તાપમાન અને દબાણના જે બિંદુએ ઘનતા સમાન બને છે તેને 'મહત્ત્વનું બિંદુ' કહેવામાં આવે છે.આ મહત્ત્વના બિંદુ ઉપર પ્રવાહી અને ગૅસ વચ્ચેનો તફાવત જોઈ શકાતો નથી. આ તબક્કે ફક્ત એક જ જુદું પાડી ન શકાય તેવું સમાન ઘનતાવાળું પ્રવાહી હોય છે.

	પ્રશ્ન : ૩૦ નીચે દર્શાવેલા શીર્ષકોમાંથી કયું શિર્ષક ઉપરના ફકરા માટે યોગ્ય જણાશે. (અ) જુદી જુદી સ્થિતિમાં પ્રવાહી (બ) પૃથ્વી પરનું તાપમાન (ક) આધુનિક એરોનોટિક્સ (હવાના દબાણ અંગેનું શાસ્ત્ર)ની શરૂઆત (ડ) પદાર્થની કઠણ સ્થિતિ
31	According to the passage, which of the following is the best definition of the critical point? (A) When the temperature and the pressure are raised (B) When the densities of the two phases are equal (C) When the pressure and temperature are combined (D) When the volumes of the two phases are equal ફકરામાં જણાવ્યા પ્રમાણે મહત્ત્વના બિંદુની (Critical Point) સૌથી સારી વ્યાખ્યા શું છે ? (અ) જ્યારે તાપમાન અને દબાણ વધારવામાં આવે છે. (બ) જ્યારે બંને સ્વરૂપોની ઘનતા સમાન હોય છે. (ક) જ્યારે તાપમાન અને દબાણ બંને સાથે જોડાય છે. (ડ) જ્યારે બંને સ્વરૂપોનો જથ્થો સમાન હોય છે.
32	According to the passage, the difference between a liquid and a gas under normal conditions on Earth is that the liquid (A) is affected by changes in pressure (B) has a permanent structure (C) forms a free surface (D) is considerably more common આ ફકરામાં જણાવ્યા મુજબ પ્રવાહી અને વાયુ વચ્ચે પૃથ્વી પરની સામાન્ય સ્થિતિમાં જે તફાવત છે તે એ કે પ્રવાહી... (અ) દબાણના ફેરફારથી અસર પામે છે. (બ) સ્થાયી સ્વરૂપ ધરાવે છે. (ક) મુક્ત સપાટીનું સર્જન કરે છે. (ડ) ઘણું જ સામ્ય ધરાવે છે.
33	According to the passage, what happens when the temperature is increased in a closed container holding a liquid? 1. The liquid and gas phases become more similar. 2. The liquid and the gas become more dense. 3. The volume of liquid increases and the volume of gas decreases. 4. The liquid evaporates out of the container. (A) 1 and 2 only (B) 1 and 3 only (c) 2 and 3 only (D) 1, 2, 3 and 4

	ફકરા પ્રમાણે જ્યારે પ્રવાહીને બંધ વાસણમાં રાખીને તાપમાન વધારવામાં આવે છે ત્યારે શું થાય છે ? (૧) પ્રવાહી અને વાયુના તબક્કાઓ વચ્ચે સામ્યતા જોવા મળે છે. (૨) પ્રવાહી અને વાયુ વધારે ઘટ્ટ બને છે. (૩) પ્રવાહીનું પ્રમાણ વધે છે અને ગેસનું પ્રમાણ ઘટે છે. (૪) પ્રવાહીનું વાસણની બહાર બાષ્પીભવન થાય છે. (અ) ફક્ત ૧ અને બે (બ) ફક્ત ૧ અને ૩ (ક) ફક્ત ૨ અને ૩ (ડ) ૧, ૨, ૩ અને ૪
34	Directions for the questions 34 to 37: Read each of the following passage and answer the items that follow. Your answers to these items should be based on the passages only. Dr. S. Radhakrishnan, the illustrious philosopher statesman of India, was one of the greatest sons of our motherland. He cautioned the world against the domination of science in society. It is erroneous to claim that scientific knowledge would bring with it perpetual progress and a steady improvement in human relations. The recent period of great scientific achievements has also increased human misery - two world wars, concentration camps, atomic destruction, cold war, deadly wars in the middle east, Persian Gulf and at many other places in the world. Growth in human wisdom has not been commensurate with the increase in scientific knowledge and power. The fear of universal destruction hangs over the world. There is a feeling of disenchantment, anxiety and even despair. Science has failed to liberate man from the tyranny of his own nature. Mankind is passing through a critical period and an education of the human spirit has become essential. In order to remake society, man has to remake himself. If humanity is to survive, man must integrate his knowledge with a social responsibility. 34. Dr. S. Radhakrishnan has (a) emphasised that science should be banished from the society (b) opposed the teaching of science in educational institutions (c) opposed scientific thinking in life (d) counseled that preponderance of science in life does not necessarily generate happiness <u>પ્રશ્ન : ૩૪ થી ૩૭ અંગેની સૂચનાઓ :</u> નીચેનો દરેક ફકરો વાંચો અને નિમ્નલિખિત બાબતોના ઉત્તર આપો. તમારા આ બાબતના ઉત્તરો ફક્ત ફકરાઓ પર આધારિત હોવા જોઈએ. ''ભારતના પ્રતિભાવંત દાર્શનિક અને રાજપુરુષ ડૉ. એસ. રાધાક્રિષ્ણનનૂ આપણી માતૃભૂમિના

	એક મહાન પુત્ર હતા. તેમણે વિશ્વને વિજ્ઞાનના સમાજ પરના પ્રભુત્વ અંગે ચેતવણી આપી હતી એ માનવું ભૂલભરેલું છે કે વૈજ્ઞાનિક જ્ઞાન દ્વારા આપણે નિરંતર વિકાસ સાધી શકીએ અને માનવી સંબંધોમાં સાતત્યપૂર્ણ સુધારણા કરી શકીએ. વિજ્ઞાનની મહાન સિદ્ધિઓના સાંપ્રત સમયમાં માનવીની યાતનાઓમાં વધારો થયો છે. બે વિશ્વયુદ્ધો, યાતના અને મોતના કેમ્પો, અણુબોંબથી વિનાશ, શીતયુદ્ધ, મધ્યપૂર્વમાં અને પર્શિયન ખાડીના તેમજ અન્ય જગ્યાએ ભયાનક યુદ્ધો થયાં છે. માનવીના ડહાપણમાં વિજ્ઞાનના જ્ઞાન કે શક્તિના વધારાના પ્રમાણમાં વધારો થયો નથી. વિશ્વ પર સાર્વત્રિક વિનાશનો ડર ઝળુંબે છે. સૌ મોહભંગ, ચિંતા અને ઘેરી નિરાશાની લાગણી અનુભવીએ છીએ. માણસને પોતાની પ્રકૃતિની ગુલામીમાંથી વિજ્ઞાને મુક્તિ અપાવી નથી. માનવ જાત અતિ નાજુક સમયમાંથી પસાર થઈ રહી છે અને માનવીય મૂલ્યોનું શિક્ષણ આપવું અનિવાર્ય બન્યું છે. સમાજના નવનિર્માણ માટે માણસે પોતાની જાતનું ઘડતર કરવું જરૂરી છે. જો માનવજાતે જીવીત રહેવું હશે તો માણસે તેના જ્ઞાનનો તેની સામાજિક જવાબદારીઓ સાથે તાલમેળ બેસાડવો પડશે." પ્રશ્ન : ૩૪ ડૉ. એસ. રાધાક્રિષ્ણનને... (અ) ભારપૂર્વક જણાવ્યું છે કે વિજ્ઞાનને સમાજમાંથી દેશવટો આપવો જોઈએ. (બ) શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં વિજ્ઞાન ભણાવવાનો વિરોધ કર્યો છે. (ક) જીવનમાં વૈજ્ઞાનિક વિચારણાનો વિરોધ કર્યો છે. (ડ) સલાહ આપી છે કે જીવનમાં વિજ્ઞાનના આધિપત્યથી સુખની પ્રાપ્તિ થાય તે જરૂરી નથી.
35	Man can save humanity only if he (a) abandons science (b) brings about an internal transformation in himself (c) makes his life more comfortable with scientific gadgets (d) goes back to nature and primitive times માનવી માનવજાતને ત્યારે જ બચાવી શકે જ્યારે... (અ) તે વિજ્ઞાનને છોડી દે (બ) તે પોતાની જાતનું આંતરિક પરિવર્તન કરે. (ક) તે પોતાનું જીવન વિજ્ઞાનના સાધનોથી વધારે આરામદાયી બનાવે. (ડ) તે કુદરત પાસે અને પ્રાચીન સમયમાં પાછો જાય.
36	The recent past of tremendous scientific progress has (a) made the world a very happy place (b) led to global warming (c) brought about internal transformation in men (d) shown that human wisdom has not kept pace with fast increasing scientific knowledge

	સાંપ્રત સમયમાં વિજ્ઞાનના અકલ્પ્ય વિકાસથી... (અ) વિશ્વને એક ખૂબ સુખી જગ્યા બનાવેલ છે. (બ) વૈશ્વિક ઉષ્ણતામાન ઊંચે ગયું છે. (ક) માનવીમાં આંતરિક પરિવર્તન આવ્યું છે. (ડ) દર્શાવ્યું છે કે માનવનું ડહાપણ ઝડપથી વિકસતા વિજ્ઞાનના જ્ઞાન સાથે તાલ મેળવી શક્યું નથી.
37	Man is despaired of science because (a) science has given too much knowledge (b) science has brought him excessive material comforts (c) he has become a captive of science (d) he is confronted with the nightmare of total annihilation of the world માનવી વિજ્ઞાન અંગે ઘેરી નિરાશા અનુભવે છે કારણ કે... (અ) વિજ્ઞાને અતિશય જ્ઞાન આપ્યું છે. (બ) વિજ્ઞાને તેની ભૌતિક સુખ-સગવડોમાં ખૂબ જ વધારો કર્યો છે. (ક) માનવી વિજ્ઞાનનો બંદી બની ગયો છે. (ડ) સમગ્ર વિશ્વનું નિકંદન નીકળી જાય તેવું દુઃસ્વપ્ન માનવી સામે આવ્યું છે.
38	Directions for the questions 38 to 41: Read the following passage and answer the items that follow. The problem of how man should act if his government prescribes actions or society expects and attitude which his own conscience considers wrong is indeed an old one. It is easy to say that the individual cannot be held responsible for acts carried out under irresistible compulsion, because the individual is fully dependent upon the society in which he is living and therefore must accept its rules. But the very formulation of this idea makes obvious the extent to which such a concept contradicts our sense of justice. External compulsion can, to a certain extent, reduce but never cancel the responsibility of the individual. In the Nuremberg trials this idea was considered to be self-evident. Whatever is morally important in our institutions, laws and mores can be traced back to interpretation of the sense of justice of countless indivuduals. An effort to arouse and strengthen this sense of responsibility of the individual is service to mankind. In our times scientists and engineers carry particular moral responsibility, because the development of military means of mass destruction is within their sphere of activity. I feel, therefore, that the formation of the society, through discussion of the inherent problems, will make it easier for the individual to clarify his mind and arrive at a clear position as to his own stand; moreover,mutual help is essential for those who face difficulties because they follow their conscience.

	38. The Nuremberg trials are cited as an example of - (a) External compulsions and the role of society in dictating deeds. (b) The conflict between external compulsion and individual responsibility (c) The prevealent sense of justice in society (d) A case of moral responsibility પ્રશ્ન : ૩૮ થી ૪૧ની સૂચનાઓ : નીચેના ફકરાઓ વાંચી અને નિમ્નલિખિત બાબતોના પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો. ''માણસ માટે દેશની સરકાર જે કાયદાઓ નક્કી કરે કે સમાજ જે અપેક્ષાઓ રાખે તેને પોતાના આત્માના અવાજ અનુસાર અનુચિત ગણતો હોય તેવી જટીલ સમસ્યા પુરાણી છે. એ કહેવું સહેલું છે કે જેનો પ્રતિકાર ન થઈ શકે તેવા દબાણોને કારણે વ્યક્તિ જે કામ કરે તે માટે તેને જવાબદાર ઠેરવી ન શકાય. કારણ કે વ્યક્તિ જે સમાજમાં જીવે છે તેના પર તે તમામ બાબતોમાં આશ્રિત છે અને તેથી વ્યક્તિએ સમાજે ઘડેલા નિયમો સ્વીકારવા જ પડે છે. આ વિચાર જે રીતે આપણી સમક્ષ રજૂ થયો છે તે સ્વરૂપે તો તે આપણી ન્યાયની ભાવનાની સાથે સુસંગત નથી પણ તેનાથી વિરૂદ્ધ છે. બાહ્ય દબાણો અમુક અંશે વ્યક્તિની જવાબદારી ઘટાડી શકે પણ તેનો સંપૂર્ણ છેદ ન ઉડાડી શકે. ન્યુરેમ્બર્ગ મુકદમામાં આ વિચાર સત્ય તરીકે સ્વીકારવા વિચારણા થઈ હતી. આપણી સંસ્થાઓ, કાયદાઓ વગેરેમાં જે નૈતિક રીતે મહત્ત્વનું છે તેનું મૂળ અગણિત વ્યક્તિઓની ન્યાયની ભાવના અને તેના અર્થઘટનમાં રહેલું છે. માણસમાં રહેલી આ જવાબદારીની ભાવનાને જાગૃત કરી, મજબૂત કરવાનો પ્રયત્ન એ માનવજાતની સેવા છે. આપણા સમયમાં વૈજ્ઞાનિકો અને ઈજનેરો ખાસ નૈતિક જવાબદારી વહન કરે છે. કારણ કે લશ્કરોનું આધુનિક સશસ્ત્રીકરણ એટલે સાર્વત્રિક વિનાશ. આનો સમાવેશ તેના કાર્યક્ષેત્રમાં થાય છે. મને લાગે છે કે તેથી વારસાગત પ્રશ્નોની ચર્ચા દ્વારા સમાજનું ઘડતર કરવાનું કાર્ય વ્યક્તિ માટે સ્પષ્ટ વિચારો અને નિશ્ચિત રીતે પોતાના આદર્શ મુજબ કરવાનું સરળ બનશે. આ ઉપરાંત જેઓ પોતાના આત્માના અવાજને અનુસરવાના કારણે જે મુસીબતો ભોગવે છે તેના માટે અરસપરસની મદદ એક આવશ્યકતા છે. પ્રશ્ન : ૩૮ ન્યુરેમ્બર્ગ મુકદમાને શાના ઉદાહરણ તરીકે દર્શાવ્યો છે ? (અ) બાહ્ય દબાણો અને ફરજિયાત કાર્યો માટેની સમાજની ભૂમિકા. (બ) બાહ્ય દબાણો અને વ્યક્તિની જવાબદારી વચ્ચેનો સંઘર્ષ (ક) સમાજમાં પ્રવર્તમાન ન્યાયની ભાવના. (ડ) નૈતિક જવાબદારીનો પ્રશ્ન
39	An ideal title for this passage would be - (a) Internal Compulsions (b) Love and man (c) Social responsibility and science (d) State and the individual conscience આ ફકરાનું આદર્શ શીર્ષક હોવું જોઈએ. (અ) આંતરિક દબાણો (બ) પ્રેમ અને માનવી (ક) સામાજિક જવાબદારી અને વિજ્ઞાન (ડ) રાજ્ય અને વ્યક્તિનો અંતરાત્મા

40 The author is of the opinion that-
(a) Scientists and researchers alone carry moral responsibility
(b) Individuals cannot divest responsibility on to social pressures
(c) Institutions have their foundation in human values
(d) Individual is not only dependent on society.

લેખકનો અભિપ્રાય છે કે...
(અ) વિજ્ઞાનીઓ અને સંશોધકો નૈતિક જવાબદારીનું વહન કરે છે.
(બ) વ્યક્તિઓ પોતાની જવાબદારીમાં સામાજિક દબાણના બહાને છટકી ન શકે.
(ક) સંસ્થાઓના મૂળમાં માનવીય મૂલ્યો રહેલાં છે.
(ડ) વ્યક્તિ ફક્ત સમાજ પર જ આધારિત નથી.

41 The need that "The Society of Social Responsibility" satisfies is -
(a) Helping society realise their moral responsibility
(b) Help individuals reconcile moral conflicts.
(c) Helping overcome mass means of destruction
(d) Providing a forum to discuss inherent problems.

'સામાજિક જવાબદારીવાળા સમાજ'ની જરૂરિયાત ત્યારે જ સંતોષાય છે જ્યારે...
(અ) સમાજને તેની નૈતિક જવાબદારીનું ભાન કરાવવામાં સહાય કરે છે.
(બ) વ્યક્તિઓને તેના નૈતિક સંઘર્ષો સુલઝાવવામાં મદદ કરે છે.
(ક) સાર્વત્રિક વિનાશનાં સાધનોને અંકુશિત કરવામાં મદદ કરે છે.
(ડ) વારસાગત પ્રશ્નોની ચર્ચા માટે મંચ પૂરો પાડે છે.

42 Directions for the questions 42 to 46:

Read the following passage and answer the items that follow based on the passage alone. (The passage is not necessarily presenting current data).

Over the past few decades, many Asian nations transformed from poverty into global competitors. From 2003 to 2007, Asian economies expanded at an average annual rate of 8.1%, triple that of advanced economies. Over the same period, inflation in Asia averagaed only about 3.5%. But Asia could be facing turbulent economic times. In may, the average inflation rate throughtout the region reached nearly 7%, led by spikes in oil and food prices. Policymakers and central bankers are forced to raise interest rates and limit lending to get inflation under control. But these same measures supress the investment and consumtion that generates growth. The combination of slowing growth and soaring inflation makes economic policymaking tricky. Inflation stirs up the middle classes because it can quickly erase years of hard-won personal gains. Inflation is cruel to the poor, because families have to spend a larger share of their meagre incomes on necessities. But to avoid unrest, leaders cannot blindly adopt rigid anti-inflation measures. Voters won't

hesitate to remove from office any politician who doesn't delivers the goods. So they cannot overreact to the inflation threat and scale down economic growth in the process. Developing nations need to grow quickly to create jobs and increase incomes for their large populations. Meanwhile, with most central banks in Asia beginning to raise interest rates, inflationary pressures have already started to ease themselves out. Even though inflation throughout the region is likely to continue to rise in the coming months, no one is expecting an economic calamity. According to the Asian Development Bank, Asian countries have large hard currency reserves and relatively healthy banks, an so are far better prepared to absorb external shocks than they were during the region's last recession ten years ago.

42. Which of the following can be said to be true about Asian economies during the period 2003-2007 ?

1. Though inflation was rising at the time, politicians did not pay much attention.
2. Many of the poor countries were able to compete internationally
3. The growth rate of Asian countries was facilitated by growth in advanced countries.

Select the correct answer from the codes given below:
(a) 1,2 and 3
(b) 1 only
(c) 2 only
(d) 1 and 2 only

<u>પ્રશ્ન : ૪૨ થી ૪૬ અંગેની સૂચનાઓ.</u>

નીચેનો ફકરો વાંચીને નિમ્નલિખિત બાબતોના ઉત્તર ફક્ત ફકરાની વિગતોના આધારે જ આપો. (આ ફકરાની આંકડાકીય માહિતી અદ્યતન નથી.)

<u>ફકરો :</u>

છેલ્લા થોડા દસકામાં ઘણાં એશિયન રાષ્ટ્રોએ ગરીબીમાંથી વૈશ્વિક સ્પર્ધામાં પોતાના દેશોનું પરિવર્તન કર્યું છે. ૨૦૦૩ થી ૨૦૦૭ના વર્ષોમાં એશિયન અર્થતંત્રોનો સરેરાશ વાર્ષિક વૃદ્ધિ દર ૮.૧ ટકા રહ્યો હતો જે વિકસીત રાષ્ટ્રોના વૃદ્ધિ દર કરતાં ત્રણ ગણો વધ ારે છે. આ જ સમયગાળામાં એશિયામાં ફુગાવાનો દર અંદાજે ૩.૫ ટકા જેટલો જ રહ્યો. પરંતુ એશિયા માટે ઝંઝાવાતી આર્થિક સમય આવવાની પૂરી સંભાવના છે. મે માસમાં આ સમગ્ર પ્રદેશમાં ફુગાવાનો દર લગભગ ૭ ટકાએ પહોંચ્યો છે. તેના કારણમાં ઑઈલ અને ખાદ્યાન્નમાં થયેલો ભાવ વધારો છે. નીતિ નિર્ધારકો અને કેન્દ્રીય બેંકોને વ્યાજનો દર વધારવાની ફરજ પડી છે અને ધીરાણ પર મર્યાદા મૂકી ફુગાવાને નિયંત્રિત કરવાનો પ્રયાસ કર્યો છે. આ પગલાંઓ મૂડી રોકાણ અને વપરાશને ઘટાડે છે જેના કારણે વિકાસ રૂંધાય છે. ધીમો વિકાસ અને ઝડપી ફુગાવાની જોડી આર્થિક નીતિઓ નક્કી કરવાનું કામ ગુંચવણભર્યું બનાવી છે. ફુગાવાથી મધ્યમ વર્ગ ખળભળી ઊઠે છે. કારણ કે વ્યક્તિએ વર્ષોની જહેમત બાદ એકત્ર કરેલી મૂડીનું ધોવાણ થઈ જાય છે. ફુગાવો ગરીબો માટે એક ક્રૂરતા છે, કારણ કે પરિવારોએ પોતાની અલ્પ આવકનો મોટો ભાગ જીવન જરૂરિયાતની વસ્તુઓ માટે જ વાપરવાની ફરજ પડે છે. પરંતુ અજંપો ટાળવા માટે નેતાઓ કડક ફુગાવા વિરોધી પગલાંઓ

	વગર વિચારે અપનાવી શકતા નથી. જે રાજકારણી પરિણામો લાવવામાં નિષ્ફળ જાય છે તેને તેના હોદ્દા પરથી દૂર કરવામાં મતદારો સંકોચ રાખતા નથી. તેથી તેઓ ફુગાવાના પડકાર અંગે કડક કાર્યવાહી કરતા નથી અને પરિણામ સ્વરૂપ આર્થિક વિકાસની પ્રક્રિયા ધીમી પડે છે. વિકસતા રાષ્ટ્રો માટે ઝડપી વિકાસ કરી રોજગારીનું સર્જન કરવું અને તેની વિશાળ વસ્તીની આવકમાં વધારો કરવો જરૂરી બાબત છે. આ સમયગાળામાં એશિયાના દેશોની મોટા ભાગની કેન્દ્રીય બેંકોએ વ્યાજના દર વધારી ફુગાવાના દબાણને હળવું કરવા માટે કાર્યવાહી કરી છે. જો કે આગામી મહિનાઓમાં સમગ્ર વિસ્તારમાં ફુગાવો વધવાની ધારણા છે પણ તેનાથી આર્થિક કટોકટી સર્જાશે તેવી કોઈને ભીતિ નથી. એશિયન ડેવલપમેન્ટ બેંકના મત પ્રમાણે એશિયન રાષ્ટ્રો પાસે મજબૂત ચલણનો મોટો ભંડાર છે અને અહીંની બેંકો પણ પ્રમાણમાં મજબૂત છે તેથી તેઓ અગાઉના દસકામાં મંદીની ઘેરી અસર અનુભવ્યા બાદ હવે બાહ્ય ઝટકાઓ જીરવી જવા માટે તૈયાર છે. પ્રશ્ન : ૪૨ નીચેનામાંથી કયું વિધાન ૨૦૦૩-૨૦૦૭ના વર્ષ માટે એશિયન અર્થતંત્રો બાબતે સાચું કહી શકાય ? (૧) જો કે ફુગાવો તે સમયે વધતો હતો પણ રાજકારણીઓ તે તરફ ધ્યાન ન આપ્યું. (૨) ઘણાં ગરીબ રાષ્ટ્રો આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે સ્પર્ધા કરવા સક્ષમ હતાં. (૩) એશિયન દેશોનો વિકાસ વિકસિત રાષ્ટ્રોના વિકાસને આભારી હતો. નીચેના અંક પરથી સાચો જવાબ પસંદ કરો. (અ) ૧, ૨ અને ૩ (બ) ફક્ત - ૧ (ક) ફક્ત - ૨ (ડ) ફકત ૧ અને ૨
43	What is the author's advice to politicians regarding handling of inflation? (a) They should focus on preventing agitations among their citizens not implementing anti-inflation measures. (b) They ought to implement anti-inflation measures even at the cost of losing office. (c) They must focus on mainaining high economic growth rate as inflation will taper off on its own. (d) Countries should handle the problem individually and not collectively. લેખકની ફુગાવાને નિયંત્રિત કરવા માટે રાજકારણીઓને શું સલાહ છે ? (અ) ફુગાવા વિરોધી પગલાંઓના વિરોધમાં દેશના નાગરિકો આંદોલન ન કરે તે પર ધ્યાન આપવું જોઈએ. (બ) તેમણે પોતાનો હોદ્દો ગુમાવીને પણ ફુગાવા વિરોધી પગલાંઓનો અમલ કરવો જોઈએ. (ક) તેમણે ઊંચા આર્થિક વિકાસ દર પર ધ્યાન કેન્દ્રીત કરવું જોઈએ કારણ કે ફુગાવો આપમેળે ઘટી જશે. (ડ) દરેક દેશે પ્રશ્ન વ્યક્તિગત ધોરણે - નહીં કે સામુહિક ધોરણે હલ કરવો જોઈએ.

44	Which of the following is not stated as an anti-inflation measure being used by Asian countries ? 1. Increase in interest rates 2. Checks on lending 3. Subsidizing fuel for farmers Select the correct answer from the codes given below (a) 3 only (b) 1 and 2 only (c) 2 and 3 only (d) 2 only નીચેનામાંથી કયું ફુગાવા વિરોધી પગલું એશિયન દેશોમાં લેવામાં આવ્યું નથી ? (૧) વ્યાજના દરમાં વધારો (૨) ધીરાણ પર મર્યાદા-નિયંત્રણ (૩) ખેડૂતોને ઈંધણ માટે સહાય નીચેના અંકમાંથી સાચો જવાબ પસંદ કરો. (અ) ફક્ત-૩ (બ) ફક્ત-૧ અને ૨ (ક) ફક્ત-૨ અને ૩ (ડ) ફક્ત-૨
45	What makes it difficult for Asian countries to control inflation ? (a) Restrictions by organizations like Asian Development Bank (b) Governments are indecisive and adopt counterproductive measures. (c) The problem is global in nature and not restricted to their individual countries. (d) Economic growth cannot occur in the absence of inflation. એશિયન દેશોમાં ફુગાવો નિયંત્રિત કરવામાં શું મુશ્કેલી છે ? (અ) એશિયન બેંક જેવી સંસ્થાઓના અંકુશો (બ) સરકારની અનિર્ણાયકતા અને ઉલ્ટા પગલાં લેવાની કામગીરી. (ક) પ્રશ્ન વૈશ્વિક છે અને એકલા પોતાના દેશ માટે મર્યાદિત નથી. (ડ) ફુગાવાની ગેરહાજરીમાં આર્થિક વિકાસ થઈ ન શકે.
46	Why are experts not very concerned about the impact of inflation on Asian economies ? 1. Asian countries have not maintained sustantial hard currency reserves. 2. The condition of Asian banks is currently healthy. 3. The Asian Development Bank will bail them out of any trouble. Select the correct answer from the codes given below: (a) 1 only (b) 1 an 3 only (c) 1 and 2 only (d) 2 only

	શા માટે નિષ્ણાતો એશિયન દેશોમાં ફુગાવાની અસર અંગે ચિંતિત નથી ? (૧) એશિયન દેશો પાસે મજબુત ચલણમાં હુંડિયામણનો સ્ટોક નથી. (૨) એશિયન બેંકોની સ્થિતિ મજબુત છે. (૩) એશિયન ડેવલપમેન્ટ બેન્ક તેમને ગમે તેવી મુસીબતમાંથી ઉગારી લેશે. (અ) ફક્ત ૧ (બ) ફક્ત ૧ અને ૩ (ક) ફક્ત ૧ અને ૨ (ડ) ફક્ત ૨
47	Directions for the questions 47 to 51: Read the following passage and answer the items that follow. It is your duty to train and develop your mind and acquire knowledge, as much as you possibly can obtain. 'Knowledge' is like a deep well, fed by perennial springs, and your 'Mind' is the little bucked that you drop into int; you will get as much as you can assimilate. The 'Brain', which is one of the two precious products of the aeons of Evolution: the other is the imponderable 'social instinct'. This wonderful brain whose every convolution represents millions of years of time, really distinguishes you from other animals. Many animals have very powerful sense-organ: the eagle, the ant and the dog have keener sense than man. But no animal has a more evolved brain and a higher intelligence. If you do not develop and use this brain to the utmost of your power, you are more akin to the beasts than to Homo sapiens. Knowledge and mental self-culture will confer untold blessings upon you. You will not be the victim of superstition and demagogy in religion and politics. You will know your duty and do it. To be wise and independent in your religion and your politics, not to be doped and duped by the selfish priests and the scheming politicians of capitalism and so called socialism: is this not a noble aim worth striving for? Most men and women today are not free and wise; they are like kites flown by priests and politicians who hold the string. They are fleeced and fooled on account of their ignorance of science, history, economics and other subjects. Half the ills of Mankind are due to Ignorance, the other half arises from Egotism. 47. Which of the following is the crux of the above passage ? (a) Human need to develop his brain and a mental culture. (b) Acquiring knowledge and developing human mind (c) Mankind's prerogative to be free and wise through knowledge (d) Man's social instincts and the need to get rid of evils.

<u>પ્રશ્ન : ૪૭ થી ૫૧ અંગેની સૂચનાઓ.</u>

નીચેનો ફકરો વાંચો અને નીચે દર્શાવેલ બાબતોનો ઉત્તર આપો.

તમારી ફરજ છે કે તમારે તમે શક્ય તેટલું શીખી શકો તેવું જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવા માટે તમારા મનનો વિકાસ કરવો જોઈએ. જ્ઞાન એ તો ઊંડા કૂવા સમાન છે. જેમાં સતત ઝરણાં વહેતાં હોય છે. તમારું મન એક નાનકડી ડોલ જેવું છે જેને તમે એ ઊંડા કૂવામાં નાખો છો. તમે જેટલું ગ્રહણ કરશો તેટલું તમે પામશો. આપણું મગજ કે જે ઉત્ક્રાંતિની પ્રક્રિયાના બે મૂલ્યવાન સર્જનમાનું એક છે અને બીજું આપણામાં રહેલી સામાજિક ભાવના છે. આ અદ્‌ભૂત મગજ કે જેની શક્તિ અને વિકાસ લાખો વર્ષના સમયમાં થયો છે તે જ ખરેખર આપણને અન્ય પ્રાણીઓથી અલગ ઓળખ આપે છે. અમુક પ્રાણીઓની ઘ્રાણેન્દ્રીય ખૂબ જ સતેજ હોય છે. સમડી, કીડી અને કૂતરામાં આ શક્તિ મનુષ્ય કરતાં વધારે તીવ્ર છે. પરંતુ અન્ય કોઈ પ્રાણી પાસે મનુષ્ય કરતાં વધારે વિકસિત મગજ કે ઉચ્ચ પ્રકારની પ્રજ્ઞા નથી. જો તમે આ મગજનો તેની મહત્તમ શક્તિ જેટલો વિકાસ ન કરો કે ન ઉપયોગ કરો તો તમે માણસ કરતાં પશુઓની વધારે નજીક છો.

જ્ઞાન અને માનસિક રીતે વિકસિત સંસ્કૃતિ તમારા પર અકલ્પ્ય આશીર્વાદની વર્ષા કરશે. તમે તમારું કર્તવ્ય જાણશો અને તેનું પાલન કરશો. મૂડીવાદ અને કહેવાતા સમાજવાદના કપટી રાજકારણીઓ અને સ્વાર્થી ધર્મગુરુ દ્વારા ઉલ્લુ બનાવી છેતરપીંડીનો ભોગ બનવાના બદલે સ્વતંત્ર રીતે અને ડહાપણભરી રીતે તમારો ધર્મ અને રાજકીય વિચારો નક્કી કરી શકશો. આજે મોટા ભાગના પુરુષો અને સ્ત્રીઓ સ્વતંત્ર કે ડાહ્યા નથી; તેઓ તો દોરીસંચાર કરતા ધર્મગુરૂઓ અને રાજકારણીઓ દ્વારા ઉડાડવામાં આવેલી પતંગો જેવા છે. તેઓના વિજ્ઞાન, ઈતિહાસ, અર્થશાસ્ત્ર અને અન્ય વિષયોના અજ્ઞાનને કારણે તેઓને મૂર્ખ બનાવી લૂંટી લેવામાં આવે છે. માનવજાતના અડધા દુઃખો અજ્ઞાનને આભારી છે. જ્યારે બાકીનાં અડધાં દુઃખો અહંકારના કારણે.

<u>પ્રશ્ન : ૪૭</u>

ઉપરના ફકરાનું હાર્દ નીચેનું કયું વિધાન રજૂ કરે છે.

(અ) માણસોએ પોતાના મગજનો અને માનસિક સંસ્કૃતિનો વિકાસ કરવો જોઈએ.
(બ) જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરીને માણસના મગજનો વિકાસ કરવો.
(ક) માણસનો જ્ઞાન દ્વારા મુક્ત અને ડાહ્યા થવાનો વિશેષાધિકાર.
(ડ) માણસની સામાજિક ભાવના અને દુઃખોનું નિવારણ કરવું.

48 The author has adopted which of the following style of writing ?
(a) Argumentative
(b) Illustrative
(c) Narrative
(d) Comparative

લેખકે આ ફકરો લખવામાં નીચેમાંથી કઈ શૈલીનો ઉપયોગ કર્યો છે.

(અ) દલીલોથી ભરેલી
(બ) ઉદાહરણોથી ભરેલી
(ક) વર્ણનાત્મક
(ડ) સરખામણીથી ભરેલી

49	Which of the following statements can be inferred from the above passage? 1. Human mind sets the limit for his acquisition of knowledge. 2. In order to be free and happy, humans are duty bound to train and develop their mind. (a) 1 only (b) both 1 and 2 (c) 2 only (d) Neither 1 nor 2 ઉપરના ફકરાના આધારે નીચેનાં કયાં વિધાનો સાચા તરીકે તારવી શકાય ? (૧) માણસનું મન જ્ઞાન પ્રાપ્તિની સીમા નક્કી કરે છે. (૨) સ્વતંત્ર અને ડાહ્યા થવા માટે માણસની ફરજ છે કે પોતાના મગજને તાલીમ આપે અને તેનો વિકાસ કરે. (અ) ફક્ત-૧ (બ) ૧ અને ૨ બંને (ક) ફક્ત - ૨ (ડ) ૧ કે ૨ માંથી કોઈ નહીં.
50	Consider the following statements. Which of them can be inferred from the passage? 1. Human mind is the perennial spring that keeps filling the pool of infinite knowledge. 2. An existence where humans fail to develop and use their brain amounts to an animal existence. 3. Higher intelligence and great spiritual progress is conferred upon man through knowledge and mental self culture. (a) 1 and 2 (b) 2 only (c) 1 and 3 (d) 3 only નીચેનાં વિધાનો અંગે વિચાર કરો. ઉપરના ફકરાના આધારે કયાં વિધાનો યથાર્થ છે. (૧) માણસનું મન એ એક શાશ્વત ઝરણું છે, જે અમાપ જ્ઞાનના સરોવરને ભરતું રહે છે. (૨) જો આપણે આપણા મગજનો વિકાસ કરવામાં નિષ્ફળ જઈએ તો માનવ તરીકેનું અસ્તિત્વ પશુના અસ્તિત્વ જેવું બની જાય છે. (૩) માણસ ઉચ્ચ પ્રજ્ઞાની પ્રાપ્તિ અને મહાન આધ્યાત્મિક પ્રગતિ જ્ઞાન અને માનસિક રીતે વિકસિત સંસ્કૃતિ મારફત જ કરી શકે. (અ) ૧ અને ૨ (બ) ફક્ત - ૨ (ક) ૧ અને ૩ (ડ) ફક્ત - ૩
51	As per the passage the author implies that most men and women: (a) are arrogant in their behaviour towards other species (b) lack social instinct and work for their selfish gains (c) do not possess capacity for free judgement (d) allow themselves to be toyed around by people in power.

ફકરામાં જણાવ્યા મુજબ લેખક જણાવે છે કે મોટા ભાગના પુરુષો અને સ્ત્રીઓ...

(અ) બીજી પ્રજાતિઓ પ્રતિની વર્તણૂકમાં અહંકારી હોય છે.

(બ) સામાજિક ભાવના ધરાવતા નથી અને સ્વાર્થી રીતે લાભ માટે કામ કરે છે.

(ક) સ્વતંત્ર વિચાર કરવાની શક્તિ ધરાવતા નથી.

(ડ) સત્તાધારીઓના હાથમાં તેમની જાતનો રમકડાંની જેમ ઉપયોગ કરવા દે છે.

52 Directions for the questions 52 to 55:
Read the following passage and answer the items that follow.

Power and possession have been the central pursuits of modern civilization. For a long time, they blocked out or distorted other features of the western renaissance (revival) which promised so much for humanity. What people have been and are still being taught to prize are money, success, control over the lives of others, acquisition of more objects. Modern social, political and economic systems, whether capitalist, fascist or communists, reject in their working the
basic principle that the free and creative enfoldment of every man, woman and child is the true measure of the worth of any society. Such enfoldment requires understanding and imagination, integrity and compassion, cooperation among people, and harmony between the human species and the rest of nature. Acquisitiveness and the pursuit of power have made the modern man an agressor against everything that is non-human, an exploiter and opressor of those who
are poor, meek and unorganized, a pathological type which hates and distrusts the world and suffers from both acute loneliness and false pride. The need for a new renaissance is deeply felt by those sensitive and conscientious men and women who not only perceive the dimensions of the crisis of our age but who also realize that only through conscious and cooperative human effort may this crisis be met, and probably even overcome.

52. According to the passage, consider the following statements:
1. Man turned to to be the enemy of everything that is non-human as he is dominated by drives of acquisitiveness and power.
2. Restrictive enfoldment is the foremost requirement for bringing out the best in man.
Which of the statements given above is / are true ?
(a) 1 only (b) Both 1 and 2 (c) 2 only (d) Neither 1 nor 2

<u>પ્રશ્ન ક્રમાંક ૫૨ થી ૫૫ અંગેની સૂચનાઓ :</u>

નીચેનો ફકરો વાંચો અને નિમ્નલિખિત બાબતોના ઉત્તર આપો.

<u>ફકરો :</u>

“આધુનિક સમાજના મુખ્ય રસના વિષયો સત્તા અને સંપત્તિ રહ્યા છે. ખૂબ લાંબા સમય સુધી પાશ્ચાત્ય નવજાગૃતિના માનવતાને માટે ઉપકારક એવી અનેક બાબતોને કાં તો રોકી લેવામાં આવી અથવા તો તેની વિકૃતિ કરવામાં આવી. લોકોને અગાઉ અને આજે પણ એ જ શીખવવામાં આવે છે કે પૈસો,

	સફળતા,બીજાના જીવન પર અંકુશ અને વધારે ને વધારે વસ્તુઓની પ્રાપ્તિ જ મહત્ત્વના છે. આધુનિક, સામાજિક, રાજકીય અને આર્થિક વ્યવસ્થા ચાહે તે મૂડીવાદી, અધિકારવાદી કે સામ્યવાદી હોય પણ તેઓ સમાજનું સાચું મૂલ્યાંકન તેનાં સ્ત્રી-પુરૂષો અને બાળકોની મુક્ત અને સર્જનાત્મક શક્તિઓ છે તે મુળભૂત સિદ્ધાંતનો અસ્વીકાર કરે છે. આવી શક્તિઓ માટે સમજણ અને કલ્પના, પ્રામાણિકતા અને કરુણા માનવીઓ વચ્ચે સહયોગ અને માનવી અને જીવનસૃષ્ટિ વચ્ચે સંવાદિતાની જરુરીયાત છે. વસ્તુઓના સંપાદનની વૃત્તિ અને સત્તાની લાલસામાં આધુનિક માણસ આક્રમક બની ગયો છે. ખાસ કરીને જે વસ્તુઓ માનવથી અલગ છે. માણસ શોષણખોર અને ક્રૂર બની જે ગરીબ, કચડાયેલા અને બિનસંગઠિત છે તેને કચડે છે. માનસિક વિકૃતિ ધરાવતા આવા માણસો સમગ્ર વિશ્વને શંકા અને અને ઘૃણાની નજરે જુએ છે અને પોતે દંભ અને એકલતાની તીવ્ર લાગણીથી પીડાય છે. નૂતન નવજાગૃતિની જરુરિયાત સંવેદનશીલ અને સજાગ સ્ત્રી-પુરુષોને તીવ્ર રીતે અનુભવાય છે. આવાં સ્ત્રી-પુરુષો આપણા યુગની કટોકટીને સારી રીતે સમજે છે અને તદુપરાંત તેઓની માન્યતા છે કે જાગૃત અને સહયોગી માનવીય પ્રયત્નોથી જ આ કટોકટી પાર કરી શકાશે અને કદાચ તેનું કાયમી નિવારણ પણ કરી શકાશે. <u>પ્રશ્ન : ૫૨</u> ફકરાને ધ્યાને રાખી નીચેનાં વિધાનો અંગે વિચાર કરો. (અ) જે કાંઈ માનવીથી ભિન્ન છે તે તમામનો માણસ દુશ્મન બન્યો છે કારણ કે તે સંપત્તિની પ્રાપ્તિ અને સત્તાની લાલસામાં લપેટાયેલો છે. (બ) મર્યાદિત સશક્તિકરણ દ્વારા જ માણસની શ્રેષ્ઠ શક્તિઓનો વિકાસ થઈ શકશે. નીચેનામાંથી કયો વિકલ્પ સાચો કે સાચા છે ? (અ) ફક્ત - ૧ (બ) ૧ અને ૨ બંને (ક) ફક્ત - ૨ (ડ) ૧ અને ૨ બંનેમાંથી કોઈ નહીં.
53	As per the author, the present crisis can hopefully be solved by (a) sensitive and conscientious people (b) possessiveness (c) random individual human effort (d) pursuing acquisitiveness and control over others લેખકના મતાનુસાર હાલની કટોકટીનો કઈ રીતે ઉકેલ લાવવા આશા રાખી શકાય ? (અ) સંવેદનશીલ અને જાગૃત માનવીઓ દ્વારા (બ) સંગ્રહ અને માલિકીની ભાવનાથી (ક) છૂટાછવાયા લોકોની જહેમત (ડ) સંપત્તિની પ્રાપ્તિ અને બીજા પર અંકુશ મેળવવાના પ્રયત્નો
54	The real attainment of any society can be adjudged by which of the following ? (a) The degree of freedom for pursuing more and more power (b) The encouragement of acquisitive tendencies (c) Total restriction on development of all persons (d) Strict adherence to authoritarian structure.

નીચેનામાંથી કયા વિધાન મુજબ કોઈ પણ સમાજની સાચી પ્રગતિનું મૂલ્યાંકન થઈ શકે ?

(અ) વધારે ને વધારે સર્વગ્રાહી વિકાસ કરવાની સ્વતંત્રતા.

(બ) ભૌતિક વસ્તુઓ પ્રાપ્ત કરવાની વૃત્તિને ઉત્તેજન

(ક) તમામ વ્યક્તિઓના વિકાસ ઉપર સંપૂર્ણ નિયંત્રણ

55 Which of the following statements can be inferred correctly from the given passage ?

1. Compassion and tolerance have long been the central pursuit of modern civilization.
2. Western renaissance had held a lot of promise for mankind.
3. The author appears to be advocating a humanistic approach to be adopted by the society.

Codes:
(a) 1 only
(b) 1 and 3
(c) 2 and 3
(d) all of the above

ઉપરના ફકરા આધારિત નીચેનાં વિધાનોમાંથી કયું વિધાન સાચું છે ?

(૧) કરુણા અને સહિષ્ણુતા લાંબા સમયથી આધુનિક સમાજના મૂળભૂત લક્ષ્યાંકો છે.

(૨) પશ્ચિમી નવજાગૃતિ માનવજાત માટે ખૂબ આશાસ્પદ ઘટના હતી.

(૩) લેખક સમાજે માનવીય અભિગમ અપનાવવા માટે આગ્રહ કરતાં જણાય છે.

(અ) ફક્ત - ૧

(બ) ૧ અને ૩

(ક) ૨ અને ૩

(ડ) ઉપરના તમામ (૧,૨,૩)

56 When you reverse the digits of the number 13, the number increases by 18. How many two- digit numbers increase by 18 when the digits are reversed ?

(a) 5 (b) 6 (c) 7 (d) 8

તમે જ્યારે ૧૩ના આંકના અંક ઉલટાવો છો ત્યારે તેમાં ૧૮ આંકનો વધારો થાય છે. એવી કેટલી દ્વિઅંકી સંખ્યા છે જેના અંકો ઉલ્ટાવવાથી આંકમાં ૧૮નો વધારો થાય છે.

(અ) ૫ (બ) ૬ (ક) ૭ (ડ) ૮

57 If a/b =1/3, b/c = 2, c/d = 1/2, d/e = 3 and e/f = 1/4 ; then the value of abc/def = ?

(a) 3/8 (b) 27/8 (c) 3/4 (d) 27/4

જો અ/બ = ૧/૩, બ/ક = ૨, ક/ડ = ૧/૨

ડ/ઈ = ૩ અને ઈ/ફ = ૧/૪ હોય તો અબક/ડઈફ = ?

(અ) ૩/૮ (બ) ૨૭/૮ (ક) ૩/૪ (ડ) ૨૭/૪

58 A survey was conducted of 100 people to find out whether they had read recent issues of a monthly magazine. The summarized information regarding readership in 3 months is give below:
Only september – 18, September but not August – 23, September and July – 8, September – 28, July – 48, July and August – 10, None of the three months – 24.
What is the number of surveyed people who have read exactly two consecutive issues (out of the three) ?
(a) 7 (b) 9 (c) 12 (d) 14

એક માસિકના અંકો લોકોએ વાંચ્યા છે કે કેમ તે બાબત જાણવા માટે ૧૦૦ વ્યક્તિઓનો સર્વે કરવામાં આવ્યો હતો. સર્વે દ્વારા ત્રણ માસ દરમિયાન જે હકીકતો હતી તેની સંક્ષિપ્ત માહિતી નીચે મુજબ છે.

ફક્ત સપ્ટેમ્બરમાં-૧૮, સપ્ટેમ્બરમાં પણ ઓગસ્ટમાં નહીં-૨૩, સપ્ટેમ્બર અને જુલાઈ-૮, સપ્ટેમ્બર-૨૮, જુલાઈ-૪૮ અને ઑગસ્ટ-૧૦ ત્રણે માસમાં એકે અંક નથી વાંચ્યો તેવા લોકોની સંખ્યા-૨૪.

ઉપરોક્ત માહિતી ધ્યાને લેતાં ત્રણમાંથી સતત બે માસ માટે અંકો વાંચ્યા હોય તેવા સર્વેમાં આવરી લેવાયેલા વાંચકોની સંખ્યા..

(અ) ૭ (બ) ૯ (ક) ૧૨ (ડ) ૧૪

59 DIRECTIONS for questions 59 to 62: Answer these questions based on the
information given below.
A country has the following types of traffic signals.
3 red lights = stop;
2 red lights = turn left;
1 red light = turn right;
3 green lights = go at 100 kmph speed;
2 green lights = go at 40 kmph speed;
1 green light = go at 20 kmph speed.

A motorist starts at a point on a road and follows all traffic signals literally. His car is heading towards the north. He encounters the following signals (the time mentioned in each case below is applicable after crossing the previous signal).

Starting Point – 1 green light;
After half an hour, 1st signal – 2 red & 2 green lights;
After 15 minutes, 2nd signal – 1 red light;
After half an hour, 3rd signal – 1 red & 3 green lights;
After 24 minutes, 4th signal – 2 red & 2 green lights;
After 15 minutes, 5th signal – 3 red lights;

	59. The total distance traveled by the motorist from the starting point till the last signal is: (a) 90 km. (b) 100 km. (c) 120 km. (d) none of these. <u>પ્રશ્ન ક્રમાંક ૫૯ થી ૬૨ની સુચનાઓ :</u> એક દેશમાં નીચે પ્રમાણેની ટ્રાફિક સિગ્નલની વ્યવસ્થા છે. ૩ લાલ લાઈટ = સ્ટોપ ૨ લાલ લાઈટ = ડાબી બાજુ ટર્ન લેવો ૧ લાલ લાઈટ = જમણી બાજુ ટર્ન લેવો ૩ લીલી લાઈટ = ૧૦૦ કિ.મી. પ્રતિ કલાકે ચલાવે ૨ લીલી લાઈટ = ૪૦ કિ.મી. પ્રતિ કલાકે ચલાવે. ૧ લીલી લાઈટ = ૨૦ કિ.મી. પ્રતિ કલાકે ચલાવે એક મોટર ચાલક રસ્તા પરની એક જગ્યાથી રવાના થાય છે અને રસ્તા પરના તમામ ટ્રાફિક સિગ્નલોનું ચુસ્તપણે પાલન કરે છે. એનું વાહન ઉત્તર તરફ જાય છે. (નીચે દર્શાવેલો સમય અગાઉનું સિગ્નલ પસાર કર્યા બાદ તે પછીનું સિગ્નલ પાર કરવા માટે લાગુ પડે છે) વાહન ચાલકને નીચેના સિગ્નલો દેખાય છે. શરૂઆતનું સ્થાન : ૧ લીલી લાઈટ એક કલાક બાદ : પ્રથમ સિગ્નલ : ૨ લાલ લાઈટ અને ૨ લીલી લાઈટ ૧૫ મિનિટ બાદ : બીજુ સિગ્નલ : ૧ લાલ લાઈટ અડધા કલાક બાદ : ત્રીજું સિગ્નલ : ૧ લાલ અને ૨ લીલી લાઈટ ૨૪ મિનિટ બાદ : ચોથું સિગ્નલ : ૨ લાલ લાઈટ અને ૨ લીલી લાઈટ ૧૫ મિનિટ બાદ : પાંચમું સિગ્નલ ૩ લાલ લાઈટ <u>પ્રશ્ન : ૫૯</u> શરૂઆતના સ્થાનથી છેલ્લા સિગ્નલ સુધીમાં મોટર ચાલકે કુલ કેટલા અંતરની મુસાફરી કરી ? (અ) ૯૦ કિ.મી. (બ) ૧૦૦ કિ.મી. (ક) ૧૨૦ કિ.મી. (ડ) ઉપરમાંથી એક પણ નહીં
60	If at the starting point, the car was heading towards south, what would be the final position motorist: (a) 30 km to the east and 40 km to the south. (b) 50 km to the east and 40 km to the south. (c) 30 km to the west and 40 km to the south. (d) 50 km to the west and 20 km to the north.

	જો શરૂઆતના તબક્કે મોટરકાર દક્ષિણ તરફ જતી હોત તો મોટરચાલકની છેલ્લી સ્થિતિ ક્યાં હોત ? (અ) ૩૦ કિ.મી. પૂર્વ તરફ અને ૪૦ કિ.મી. દક્ષિણ તરફ. (બ) ૫૦ કિ.મી. પૂર્વ તરફ અને ૪૦ કિ.મી. દક્ષિણ તરફ. (ક) ૩૦ કિ.મી. પશ્ચિમ તરફ અને ૪૦ કિ.મી. દક્ષિણ તરફ. (ડ) ૫૦ કિ.મી. પશ્ચિમ તરફ અને ૨૦ કિ.મી. ઉત્તર તરફ.
61	What is the position (radial distance) of the motorist when he reaches the last signal: (a) 45 km directly north of Starting Point. (b) 30 km directly to the east of the Starting Point. (c) 50 km. away to the northeast of the Starting Point. (d) 45 km away to the northwest of the Starting Point. મોટર ચાલક છેલ્લા સિગ્નલ પર પહોંચે છે ત્યારે શરૂઆતના સ્થાન કરતાં તે (રેડીયલ ડિસ્ટન્સ) કેટલા અંતરે હશે ? ટર્ન લેવાને કારણે (મોટર ચાલકે મુસાફરી કરેલ અંતર સીધી લીટીમાં નહીં પણ વર્તુળના વ્યાસ પ્રમાણે માપવાનું છે.) (અ) શરૂઆતના સ્થાનથી સીધું ઉત્તરમાં ૪૫ કિ.મી. (બ) શરૂઆતના સ્થાનથી સીધું પૂર્વમાં ૩૦ કિ.મી. (ક) શરૂઆતના સ્થાનથી ઉત્તર-પૂર્વ (ઈશાન) દિશામાં ૫૦ કિ.મી. (ડ) શરૂઆતના સ્થાનથી ઉત્તર-પશ્ચિમ (વાયવ્ય) દિશામાં ૪૫ કિ.મી.
62	After the starting point if the 1st signal were 1 red and 2 green lights, what would be the final position of the motorist: (a) 30 km to the west and 20 km to the south. (b) 30 km to the west and 40 km to the north. (c) 50 km to the east and 40 km to the north. (d) Directly 30 km to the east. જો શરૂઆતના સ્થાનથી પ્રથમ સિગ્નલ પર ૧લાલ અને બે લીલી લાઈટ હોત તો મોટર ચાલકને છેલ્લી જગ્યા ક્યાં હોત ? (અ) ૩૦ કિ.મી. પશ્ચિમ તરફ અને ૨૦ કિ.મી. દક્ષિણ તરફ. (બ) ૩૦ કિ.મી. પશ્ચિમ તરફ અને ૪૦ કિ.મી. ઉત્તર તરફ. (ક) ૫૦ કિ.મી. પશ્ચિમ તરફ અને ૪૦ કિ.મી. ઉત્તર તરફ. (ડ) સીધા ૩૦ કિ.મી.પૂર્વ તરફ.
63	The average of 20 numbers is 12. The average of the first twelve numbers is 11 and that of the next seven is 10. What is the last number? (a) 38 (b) 48 (c) 37 (d) 49 કુલ ૨૦ આંકની સરેરાશ ૧૨ છે. પ્રથમ ૧૨ આંકની સરેરાશ ૧૧ છે. ત્યારબાદના ૭ આંકની સરેરાશ ૧૦ છે. આ સંજોગોમાં છેલ્લો આંક કયો હશે. (અ) ૩૮ (બ) ૪૮ (ક) ૩૭ (ડ) ૪૯

64 Instead of walking along two adjacent sides of a rectangular field, a boy took a short cut along the diagonal and saved a distance equal to half the longer side. Then the ratio of the shorter side to the longer side is:

(a) 1/2 (b) 2/3 (c) 1/4 (d) ¾

એક લંબચોરસ ખેતરની બે લાગુ સાઈડમાં ચાલવાના બદલે એક છોકરો એક ત્રાંસો 'શોર્ટકટ' લે છે જેથી તેને લંબચોરસની લાંબી બાજુની અર્ધી લંબાઈ જેટલું ઓછું ચાલવું પડે છે. આ સંજોગોમાં ટૂંકી સાઈડ અને લાંબી સાઈડની લંબાઈનું પ્રમાણ શું હશે ?

(અ) ૧/૨ (બ) ૨/૩ (ક) ૧/૪ (ડ) ૩/૪

65 Six persons are sitting on a circular table. Suresh is facing Raghubir who is to the left of Ajay and to the right of Pramod. Ajay is to the left of Dhiraj. Yogendra is to the left of Pramod. If Dhiraj exchanges his seat with Yogendra and Pramod exchanges with Raghubir, who will be sitting to the left of Dhiraj?

(a) Yogendra
(b) Raghubir
(c) Suresh
(d) Ajay

એક ગોળ ટેબલ પર ૬ બેઠા છે. અજયની ડાબી તરફ અને પ્રમોદની જમણી તરફ બેસેલા રઘુવીર સુરેશની સામે છે. અજય ધીરજની ડાબી બાજુ છે. યોગેન્દ્ર પ્રમોદની ડાબી બાજુ છે. હવે જો ધીરજ પોતાની બેઠકની યોગેન્દ્ર સાથે અને પ્રમોદ પોતાની બેઠકની રઘુવીર સાથે અદલાબદલી કરે તો હવે ધીરજની ડાબી બાજુ કોણ બેઠું હશે ?

(અ) યોગેન્દ્ર (બ) રઘુવીર (ક) સુરેશ (ડ) અજય

66 Directions for the questions 66 to 75: Read the paragraph and answer the questions that follow. No translation would be provided for these questions.

પ્રશ્ન ક્રમાંક ૬૬ થી ૭૫

આ પછીનો ફકરો વાંચો અને તે પછીના પ્રશ્નોના ઉત્તરો આપો.

આ પ્રશ્નોના ઉત્તરો અંગ્રેજીમાં આપવાના છે તેથી તેનું ગુજરાતી ભાષાંતર ઉપલબ્ધ નથી.

PASSAGE 1

Shambhu loves to run. He runs in the morning. He runs in the afternoon. He runs in the evening. He runs at night. Though Shambhu loves to run, but it hurts to run. When Shambhu runs, it hurts. His legs hurt. His arms hurt. His back hurts. His head hurts. When Shambhu runs, his whole body hurts. Then, he starts thinking. He starts dreaming. He dreams about his job. He dreams about his home. He dreams about his family. He dreams about his friends. He dreams about the world.

	At first, running hurts. No one likes it when it hurts. When it hurts, Shambhu dreams about things that do not hurt. This is why Shambhu loves running. Running gives him the best dreams. Sometimes, Shambhu forgets that he is running. Sometimes, he runs all morning. Sometimes, he runs all afternoon. Sometimes, he runs all night. Shambhu runs and dreams. 66. When Shambhu runs, it hurts. What does this mean ? (a) He feels good (b) He feels bad (c) He feels like hurting someone (d) He feels angry
67	Why does Shambhu love running? (a) Because it hurts (b) Because he is healthy (c) Because it gives him the best dreams (d) Because it gives him more energy
68	68. What is the order of Shambhu's actions? (a) He runs, he thinks and he dreams (b) He runs, it hurts, he thinks, he dreams (c) He runs, he thinks, he dreams, he gets energy (d) He runs, he dreams, he thinks, he gets a job
69	PASSAGE 2 Rajesh works at the bookstore. First, his job is to unload boxes of books from the truck. Then he opens the boxes. After that, Rajesh puts the books in different piles. One pile is for books that tell true stories. These are called books of fact. Another pile is for books that tell stories that are not true. These are called books of fiction. Rajesh then puts the books on shelves in the bookstore. Putting books on shelves is what Rajesh likes to do best at work. When Rajesh has free time at work, he likes to read through all of the books. His favorite books are the ones that tell true stories about real people and their lives. On Sunday and Monday, Rajesh does not work at the book store. On these days, he stays at home. He uses this time to write a story about himself. Rajesh grew up in Palanpur. Now he lives in the Ahmedabad. He works at the bookstore to pay for school. Rajesh wants to be a teacher. One day, he hopes to turn his story into a book. He hopes to see it at the bookstore. 69. What is the second thing that Rajesh must do at the bookstore? (a) Open boxes (b) Tape boxes shut (c) Put books on shelves (d) Put books in piles

70	In what piles are the books placed? (a) In easy and hard (b) True and not true (c) Long and short (d) Funny and not funny
71	What does Rajesh like to do best at work ? (a) Unload boxes (b) Open boxes (c) Put books in piles (d) Put books on shelves
72	What books does Rajesh like the best ? (a) True books (b) Sad books (c) Books with happy endings (d) Funny books
73	PASSAGE 3 Six consecutive days of monsoon rain had created a raging river running by Geeta 's farm. As she tried to herd her cows to higher ground, she slipped and hit her head on a fallen tree trunk. The fall knocked her out for a moment or two. When she came to, Gauri, one of her oldest and favorite cows, was licking her face. The water was rising. Geeta got up and began walking slowly with Gauri. The water was now waist high. Geeta's pace got slower and slower. Finally, all she could do was to throw her arm around Gauri's neck and try to hang on. About 20 minutes later, Gauri managed to successfully pull herself and Geeta out of the raging water and onto a bit of high land, a small island now in the middle of acres of white water. Even though it was about noon, the sky was so dark and the rain and lightning so bad that it took rescuers another two hours to discover Geeta. A helicopter lowered a paramedic, who attached Geeta to a life-support hoist. They raised her into the helicopter and took her to the school ground, where the District Administration had set up an emergency shelter. When the flood subsided a couple of days later, Geeta immediately went back to the "island." Gauri was gone. She was one of 19 cows that Geeta lost. "I owe my life to her," said Geeta sobbingly. When did Geeta slip and fall ? (a) When she was walking up a hill (b) When she was walking towards low lying area (c) Whenhe was walking over a tree trunk (d) Whe was sitting on a cow
74	Why was the sky so dark at noon? (a) There was no electricity (b) There was thunder and lightening (c) There was rain (d) It was night time

75	When did the flood subside? (a) After two days (b) After a couple came over (C) After four days (d) After the District Administration rescued Geeta

----